

ความไม่เป็นธรรมในการหักรายจ่ายเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ
ในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ศึกษากรณีกิจการให้เช่าซื้อ
หรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

ณัฐธิดา จิตรวัฒนาสุข

เอกัตศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2561

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของเอกัตศึกษาที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของเอกัตศึกษาที่ส่งผ่านทางคณะที่สังกัด

The abstract and full text of individual study in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)

are the individual study authors' files submitted through the faculty.

หัวข้อเอกัตศึกษา ความไม่เป็นธรรมในการหักรายจ่ายเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อ
หนี้สงสัยจะสูญในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติ
บุคคล ศึกษากรณีกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่
สถาบันการเงิน

โดย ณิชฐิตา จิตรวัฒนาสุข

รหัสประจำตัว 608 61847 34

หลักสูตร ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ
คณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวดวิชา ภาษาอากร

อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ดร. ศุภลักษณ์ 5 พินิจภูวดล

ปธารศึกษา 2561

คณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้เอกัตศึกษานี้เป็น
เอกสารในการสอบเอกัตศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชากฎหมายเศรษฐกิจ

ลงชื่อ.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(ศาสตราจารย์ดร. ศุภลักษณ์ 5 พินิจภูวดล)

บทคัดย่อ

ธุรกิจเกี่ยวกับการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งเป็นทางเลือกของประชาชนส่วนใหญ่ในการที่จะสามารถเข้าถึงทรัพย์สินต่างๆ เช่น รถยนต์ยานพาหนะ เครื่องจักรที่มีราคาสูง เพื่อใช้ในการประกอบกิจการหรือใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน ซึ่งภาคเอกชนที่ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งหลักๆมี สองส่วนคือ กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ดำเนินการโดยสถาบันการเงิน เช่น บริษัท ธนาคารธนชาติ จำกัด (มหาชน), ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน), ธนาคารทิสโก้ ฯลฯ และกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ดำเนินการโดยบริษัทเอกชนที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน เช่น บริษัท โตโยต้า ลีสซิ่ง (ประเทศไทย) จำกัด, บริษัท เมอร์เซเดส-เบนซ์ ลีสซิ่ง (ประเทศไทย) จำกัด ฯลฯ โดยทั้งสองประเภทนั้นจะมีลักษณะการประกอบธุรกิจเช่นเดียวกัน เนื่องจากธุรกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งเป็นธุรกิจที่กระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่ในหลายๆ ด้าน ดังนั้นจึงมีหน่วยงานที่กำกับดูแลในเรื่องต่าง ๆ เข้ามากำกับดูแลเพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายทั้งต่อประชาชนผู้บริโภค และต่อสภาพเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศไทย

จากการศึกษาพบว่าธุรกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งมีลักษณะเป็นการให้สินเชื่อรายย่อยแก่ลูกหนี้ โดยลูกหนี้จะทำการผ่อนชำระให้แก่ผู้ให้สินเชื่อเป็นรายงวด ซึ่งปกติผู้ให้สินเชื่อแต่ละรายก็ย่อมมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาปล่อยสินเชื่ออย่างระมัดระวังครอบครอง แต่อย่างไรก็ตามความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้นั้นก็มิอาจหนีผลมาจากหลายปัจจัย ธุรกิจประเภทนี้จึงต้องมีการประมาณเงินสำรองที่ไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ซึ่งในทางภาษีถือเป็นค่าใช้จ่ายต้องห้ามตามมาตรา 65 ตรี (1) แต่เนื่องจากมีพระราชกำหนดแก้ไขประมวลรัษฎากร ฉบับที่ 17 ที่มีการยกเว้นเงินสำรองสำหรับหนี้จากการให้สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ได้กันไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์หรือกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ (“สถาบันการเงิน”) ให้สามารถนำมาเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิได้ จึงก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้ประกอบการที่มีลักษณะธุรกิจเดียวกัน แต่ไม่สามารถนำเงินสำรองดังกล่าวมาเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิได้

เมื่อเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศสิงคโปร์ พบว่าสำหรับกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งทุกประเภทไม่ว่าเป็นสถาบันการเงินหรือไม่ ถ้ามีการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องแล้ว สามารถนำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ทั้งสิ้นซึ่งเป็นแนวทางที่จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมอย่างแท้จริงต่อผู้ประกอบการ

กิตติกรรมประกาศ

เอกัตศึกษานี้ สำเร็จลุล่วงได้โดยได้รับความเมตตาและความช่วยเหลืออย่างดี จาก ศาสตราจารย์ดร.ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาสละเวลาให้ความรู้ คำแนะนำ รวมถึงเสนอแนวทางในการเขียนเอกัตศึกษา ตลอดจนพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ซึ่งทำให้เอกัตศึกษาออกมาในรูปแบบที่สมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณท่านคณาจารย์ทุกท่านในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา กฎหมายเศรษฐกิจ คณะนิติศาสตร์5จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ทั้งความรู้และกระบวนการทางความคิดแก่ผู้ศึกษาตลอดระยะเวลาในการศึกษา รวมถึงชี้แนะแนวทาง ประเด็นปัญหา ทำให้ผู้ศึกษาสามารถถกเถียงและนำมาใช้ในการทำเอกัตศึกษาครั้งนี้ และใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป

ขอขอบพระคุณบุคคลในครอบครัว เพื่อนๆ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องและให้ความช่วยเหลือทุกท่านที่เป็นกำลังใจและเป็นแรงผลักดันให้ผู้ศึกษาสามารถจัดทำเอกัตศึกษานี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกัตศึกษานี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจได้บ้างและหากมีข้อบกพร่องประการใด ผู้ศึกษาต้องขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

ณัฐธิดา จิตรวัฒนาสุข

สารบัญ

บทคัดย่อ	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญรูปภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	2
1.4 ขอบเขตการศึกษา.....	2
1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา.....	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 การประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งโดยกิจการที่เป็นสถาบันการเงินและไม่ใช่สถาบันการเงิน	4
2.1. การประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อและให้เช่าแบบลีสซิ่ง.....	4
2.2. การดำเนินการประกอบธุรกิจของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงิน	8
2.2.1. หลักการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการ	9
2.2.2. ลักษณะการดำเนินงานของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงิน.....	10
2.2.3. ปัจจัยความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งของกิจการที่เป็นสถาบันการเงิน	11
2.2.4. หลักเกณฑ์การคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงิน	13
2.3. การดำเนินการประกอบธุรกิจของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน.....	18
2.3.1. หลักการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการ	18

2.3.2. ลักษณะการดำเนินงานของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน	20
2.3.3. ปล่อยความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งของกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน.....	21
2.3.4. หลักเกณฑ์การคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน.....	25
2.4. มาตรการทางภาษีเงินได้นิติบุคคลในกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินและไม่ใช่สถาบันการเงิน.....	27
2.4.1. หลักการทั่วไปและหลักการพื้นฐานกฎหมายภาษีอากร	27
2.4.2. หลักการพื้นฐานกฎหมายภาษีอากร	31
2.4.3. หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคล	34
บทที่ 3 มาตรการบรรเทาภาระภาษีโดยการนำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมาหักเป็นรายจ่ายทางภาษี.....	39
3.1 มาตรการบรรเทาภาระภาษีโดยการนำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญหักเป็นรายจ่ายของประเทศไทย.....	39
3.1.1 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของมาตรการบรรเทาภาระภาษีกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงิน	39
3.1.2 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของมาตรการบรรเทาภาระภาษีกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน	40
3.2 มาตรการบรรเทาภาระภาษีโดยการนำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญหักเป็นรายจ่ายของประเทศสิงคโปร์.....	40
3.2.1. หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของมาตรการบรรเทาภาระภาษี	40
3.2.2. หลักเกณฑ์ในการนำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของลูกหนี้จากการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลตามกฎหมายประเทศไทย.....	42
3.3. บทวิเคราะห์เปรียบเทียบการคำนวณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของลูกหนี้จากการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ เพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลตามบทบัญญัติกฎหมายของประเทศไทย, ประเทศสิงคโปร์.....	43
3.3.1. หลักเกณฑ์การคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินและกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน.....	43
3.3.2. หลักเกณฑ์การคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งเพื่อนำมาเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ	

เพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลตามบทบัญญัติกฎหมายของประเทศไทย, ประเทศ
สิงคโปร์5.....45

บทที่ 4 สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาจากความไม่เป็นธรรม.....46

4.1. สภาพปัญหาจากการที่กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินไม่สามารถนำเงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล46

4.1.1. ความไม่เป็นธรรมจากการที่กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินไม่สามารถนำเงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล.....46

4.1.2. การรับภาระภาษีที่เกินสมควรของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน52

4.2. แนวทางการแก้ไขปัญหาจากความไม่เป็นธรรมและการรับภาระเกินสมควรจากการที่กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินไม่สามารถนำเงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล.....54

4.2.1. การกำหนดหลักเกณฑ์หักรายจ่ายเงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลอย่างชัดเจน.....54

4.2.2. การนำเอาข้อกฎหมายหรือหลักการปฏิบัติของประเทศสิงคโปร์ที่เหมาะสมมาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมและการรับภาระภาษีเกินสมควรของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน56

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....58

5.1. บทสรุป58

5.2. ข้อเสนอแนะ.....59

บรรณานุกรม.....61

ภาคผนวก63

ภาคผนวก ก.....64

INCOME TAX ACT OF SINGAPORE64

ภาคผนวก ข.....65

FINANCE COMPANIES ACT OF SINGAPORE65

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	สรุปลักษณะให้เข้าซื้อและให้เช่าแบบลีสซิ่ง.....	6
ตารางที่ 2	การจัดชั้นหนี้และอัตราการตั้งเงินสำรองของกิจการให้เข้าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน	15
ตารางที่ 3	อัตราการกันเงินสำรองตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย	18
ตารางที่ 4	การจัดชั้นหนี้และอัตราการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินเปรียบเทียบระหว่างธุรกิจให้เข้าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งกับธุรกิจทั่วไป.....	24
ตารางที่ 5	การจัดชั้นหนี้และอัตราการตั้งเงินสำรองของกิจการให้เข้าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินแบบที่ 1	25
ตารางที่ 6	ตัวอย่างการคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของกิจการให้เข้าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน	26
ตารางที่ 7	การจัดชั้นหนี้และอัตราการตั้งเงินสำรองของกิจการให้เข้าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินแบบที่ 2	26
ตารางที่ 8	เปรียบเทียบการชั้นจัดหนี้และอัตราการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของกิจการที่เป็นสถาบันการเงินและกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน	44
ตารางที่ 9	สรุปข้อกำหนดที่แตกต่างกันเรื่องการหักค่าใช้จ่ายของเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของธุรกิจให้เข้าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินกับไม่ใช่สถาบันการเงิน.....	47
ตารางที่ 10	รายละเอียดการขออนุญาตประกอบธุรกิจของกิจการแต่ละประเภท	50
ตารางที่ 11	ตัวอย่างเปรียบเทียบการคำนวณภาวะภาษีของกิจการที่เป็นสถาบันการเงินและกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน จากการกำหนดที่แตกต่างของเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ.....	53

สารบัญญรูปภาพ

รูปที่ 1	ยอดคงค้างสินเชื่อลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ-การเช่าซื้อสุทธิ (Outstanding) แยกกลุ่มบริษัท, 2017 ..7
รูปที่ 2	การให้สินเชื่อเช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิงของสถาบันการเงิน.....11
รูปที่ 3	การให้สินเชื่อเช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิงของกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน.....21
รูปที่ 4	ตัวอย่างการคำนวณรายได้ดอกเบี้ยจากสัญญาเช่าซื้อ.....36
รูปที่ 5	รายจ่ายจากเงินสำรองที่มีการตั้งเพิ่มในระหว่างปB.....38
รูปที่ 6	รายได้จากเงินสำรองที่มีการลดลงในระหว่างปB.....38
รูปที่ 7	ภาพรวมมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ ฉบับที่ 9 เรื่องเครื่องมือทางการเงิน.....41

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งในปัจจุบันได้รับความนิยมจากประชาชนและบริษัทเอกชนต่างๆ เป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นธุรกรรมทางการเงินในอีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถได้มาซึ่งสิทธิในการใช้งานทรัพย์สินที่ต้องการ โดยไม่ต้องจ่ายชำระราคาทั้งจำนวนในคราวเดียว แต่สามารถทยอยจ่ายชำระค่าทรัพย์สินนั้นเป็นรายงวดได้ ทำให้สามารถนำเงินดังกล่าวไปหมุนเวียนใช้ในการดำเนินงานในส่วนอื่นๆ ก่อนได้

เนื่องจากการได้รับความนิยมตามที่กล่าวในข้างต้นนั้น จึงมีบริษัทผู้ประกอบการธุรกิจให้สินเชื่อเช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีทั้งที่เป็นสถาบันการเงิน (Bank) หรือบริษัททั่วไป (Non-Bank) เข้าสู่ตลาดให้เช่าซื้อและลีสซิ่งเพิ่มขึ้นจากในอดีต โดยธุรกิจการให้สินเชื่อในรูปแบบดังกล่าวโดยปกติจะมีการประเมินความสามารถของผู้เช่า (ลูกหนี้) ว่ามีศักยภาพทางการเงินที่พร้อมในการจ่ายชำระจนสิ้นสุดสัญญาหรือไม่ รวมถึงมีการพิจารณาประวัติทางการเงินของลูกหนี้ในเบื้องต้นก่อนที่จะมีการอนุมัติสินเชื่อให้แก่ลูกหนี้ อย่างไรก็ตามธุรกิจประเภทนี้ก็ยังมีความเสี่ยงที่ลูกหนี้จะไม่สามารถชำระหนี้ได้ครบทั้งจำนวน เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น ความสามารถทางการเงินของลูกหนี้ลดลงเนื่องจากขาดรายได้หรือมีภาระหนี้สินอื่นๆ เพิ่มเติม, ลูกหนี้เสียชีวิต, ลูกหนี้ตั้งใจที่จะหลีกเลี่ยงการชำระหนี้, เกิดวิกฤติเศรษฐกิจ ฯลฯ ดังนั้นธุรกิจประเภทนี้จึงมีการตั้งสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเพื่อเป็นการลดความเสี่ยงดังกล่าว

ในด้านของภาษีเงินได้นั้นเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญถือเป็นค่าใช้จ่ายที่ต้องห้ามในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ตามบทบัญญัติในมาตรา 65 ตรี (1) แห่งประมวลรัษฎากร ที่บัญญัติว่า “เงินสำรองต่างๆ ไม่ให้ถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ”

ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจทางการเงินอย่างรุนแรง ส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการเพิ่มกฎเกณฑ์อัตราพาณิชย์5บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์5 หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์5 (“สถาบันการเงิน”) กันเงินสำรองไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญในจำนวนที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระภาษีและกระทบต่อฐานะทางการเงินของสถาบันการเงิน จึงมีการออกพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร ฉบับที่ 17 พ.ศ. 2540 เพื่อแก้ไขให้สถาบันการเงินดังกล่าวสามารถนำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมาใช้เป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ ทั้งนี้เฉพาะเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของหนี้จากการให้สินเชื่อที่มีการตั้งเพิ่มเติมในรอบระยะเวลาบัญชี หรือให้ถือเป็นรายได้ในกรณีที่มีการปรับลดเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญในรอบระยะเวลาบัญชีนั้น

จากข้อมูลดังกล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่ากิจการที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินสามารถนำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญมาเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและเป็นการเพิ่มภาระภาษีให้แก่กลุ่มกิจการที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีการคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญที่มีวิธีการเช่นเดียวกัน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงหลักเกณฑ์ในการคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

1.2.2 เพื่อศึกษากฎหมาย แนวคิด หลักเกณฑ์ของประเทศไทยเกี่ยวกับหักรายจ่ายเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญในการคำนวณกำไรสุทธิ กรณีกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง

1.2.3 เพื่อศึกษากฎหมาย แนวคิด หลักเกณฑ์ของประเทศไทยเกี่ยวกับรายจ่ายเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญในการคำนวณกำไรสุทธิ กรณีกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง

1.2.4 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาความไม่เป็นธรรมในหักรายจ่ายเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญในการคำนวณกำไรสุทธิ กรณีกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินเปรียบเทียบกับกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินในประเทศไทย

1.2.5 เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อและนำมาปรับใช้กับประเทศไทย

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งของกิจการที่เป็นสถาบันการเงิน (Bank) และที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-Bank) มีการดำเนินธุรกิจรวมทั้งวิธีการคำนวณกำไรสุทธิที่ไม่มีความแตกต่างกันจากการศึกษาพบว่ากระบวนการที่แตกต่างกันมีในส่วนที่เกี่ยวกับการหักค่าใช้จ่ายกรณีเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ โดยกิจการที่เป็นสถาบันการเงินสามารถหักค่าใช้จ่ายได้ ขณะที่กิจการแบบไม่ใช่สถาบันการเงินไม่สามารถหักค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ได้ จึงเกิดความไม่เป็นธรรมและก่อให้เกิดภาระภาษีแก่กิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินเกินสมควร

1.4 ขอบเขตการศึกษา

1.4.1 ศึกษาเกี่ยวกับการคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ ในการคำนวณกำไรสุทธิของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินและที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

1.4.2 ศึกษาเกี่ยวกับกฎหมาย หลักเกณฑ์ในการหักรายจ่ายเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของประเทศไทย

1.4.3 ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมาย หลักเกณฑ์ในการหักรายจ่ายเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในประเทศไทย

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

ศึกษาโดยวิธีทางเอกสาร (Documentary Research) โดยดำเนินการศึกษาค้นคว้า รวบรวม ข้อมูลจากเอกสาร ตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือประมวลรัฐฎากร กฎหมายของต่างประเทศ ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย (BOT) รวมถึงบทความ วิทยานิพนธ์ 5 องค์กรศึกษา และสื่อ อิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสามารถวิเคราะห์ปัญหา และเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม กับประเทศไทย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 เพื่อให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ในการคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ ของกิจการให้เข้าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินและที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

1.6.2 เพื่อให้ทราบถึงกฎหมาย แนวคิด หลักเกณฑ์ของประเทศไทยเกี่ยวกับหักรายจ่าย เงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญในการคำนวณกำไรสุทธิกรณีกิจการให้เข้าซื้อหรือให้เช่า แบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

1.6.3 เพื่อให้ทราบถึงกฎหมาย แนวคิด หลักเกณฑ์ของประเทศไทยเกี่ยวกับหักรายจ่าย เงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญในการคำนวณกำไรสุทธิกรณีกิจการให้เข้าซื้อหรือให้เช่า แบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

1.6.4 เพื่อให้ทราบถึงปัญหาความไม่เป็นธรรมในหักรายจ่ายเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญในการคำนวณกำไรสุทธิ กรณีกิจการให้เข้าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบัน การเงินเปรียบเทียบกับกิจการให้เข้าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินในประเทศไทย

1.6.5 เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อนำมาปรับใช้กับประเทศไทย

บทที่ 2

การประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งโดย กิจการที่เป็นสถาบันการเงินและไม่ใช่สถาบันการเงิน

ธุรกิจให้เช่าซื้อหรือการให้เช่าแบบลีสซิ่งในอดีตไม่ได้มีอย่างแพร่หลาย และไม่ได้เป็นที่นิยมสำหรับผู้บริโภค ต่อมาเมื่อสภาพสังคมและเศรษฐกิจได้เปลี่ยนแปลงไปประชาชน ธุรกิจต่างๆ ส่วนใหญ่มีภาระค่าใช้จ่ายจากค่าครองชีพที่สูงขึ้นในปณจุบัน ซึ่งเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันหรือการดำเนินงานในระยะสั้นแต่อาจไม่มีเงินทุนเป็นจำนวนมาก สำหรับการลงทุนในทรัพย์สินที่มีความต้องการหรือมีความจำเป็นที่จะต้องนำมาใช้ประกอบอาชีพหรืออำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน ธุรกิจให้เช่าซื้อหรือการให้เช่าแบบลีสซิ่งจึงเป็นที่นิยมเพิ่มขึ้นเนื่องจากมาสามารถบรรลุวัตถุประสงค์5 ดังกล่าว คือ ผู้เช่าได้สิทธิในการใช้ทรัพย์สินดังกล่าวโดยสามารถทยอยจ่ายชำระราคาเป็นรายงวด ซึ่งจำนวนเงินดังกล่าวอยู่ในวิสัยที่จะสามารถชำระได้ หรือในมุมมองของผู้เช่าที่เป็นบริษัทห้างร้านก็จะได้รับประโยชน์ในการนำเงินค่าทรัพย์สินที่จะต้องจ่ายทั้งหมดไปใช้หมุนเวียนในการประกอบธุรกิจได้

2.1. การประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อและให้เช่าแบบลีสซิ่ง

ในทางธุรกิจการให้บริการให้เช่าซื้อและให้เช่าแบบลีสซิ่ง ถือเป็นบริการทางการเงินในรูปแบบหนึ่งแก่ บริษัทหรือบุคคลที่มีความต้องการใช้ทรัพย์สินที่มีมูลค่าที่ค่อนข้างสูง แต่ไม่มีศักยภาพพร้อมที่จะจ่ายเต็มมูลค่าในคราวเดียว ตัวอย่างของทรัพย์สินที่ในปณจุบันมีการให้เช่าซื้อ เช่น รถยนต์5 เครื่องบิน เครื่องจักรขนาดใหญ่ในโรงงานอุตสาหกรรม เครื่องถ่ายเอกสาร ทั้งนี้ของอธิบายลักษณะการประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อและให้เช่าแบบลีสซิ่ง ดังนี้

(1) การให้เช่าซื้อ (Hire Purchase) คือ กิจการผู้ให้เช่าซื้อซึ่งมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ได้นำทรัพย์สินนั้นไปบุคคลหรือบริษัทอีกรายหนึ่ง (ผู้เช่าซื้อ) ทำการเช่าซื้อ โดยที่ทรัพย์สินนั้นอาจจะเป็นทรัพย์สินที่ใช้งานแล้วหรือเป็นทรัพย์สินใหม่ก็ได้ ตัวอย่างเช่น บริษัทผู้ให้เช่าซื้อ ให้เช่าซื้อรถยนต์ที่มีการใช้งานแล้ว (Use Car) หรือรถยนต์ใหม่ (New Car) ที่กิจการผู้ให้เช่าซื้อได้ทำการซื้อจากบริษัทผู้ผลิตรถยนต์ โดยทำเป็นสัญญาเพื่อตกลงให้ผู้เช่าซื้อชำระค่ารถยนต์พร้อมทั้งดอกเบี้ยตามอัตราที่ตกลงกัน ซึ่งอัตราดอกเบี้ยดังกล่าวต้องไม่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ เป็นรายงวดให้แก่ผู้เช่าซื้อจำนวนงวดจะขึ้นอยู่กับราคาของทรัพย์สินนั้น เพื่อแลกกับสิทธิในการใช้ทรัพย์สินในระหว่างระยะเวลาของสัญญาเช่า โดยเมื่อสิ้นสุดสัญญาผู้เช่าซื้อก็จะได้รับการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินดังกล่าว โดยมีเงื่อนไขว่าหากผู้เช่าซื้อไม่ทำการจ่ายชำระค่างวด ผู้ให้เช่าซื้อที่มีสิทธิที่สามารถยึดทรัพย์สินดังกล่าวได้โดยต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในสัญญาเช่าซื้อ

บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับลักษณะธุรกิจการให้เช่าซื้อ (Hire Purchase) นั้น ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 3 ลักษณะ 5 เช่าซื้อ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

“มาตรา 572 อันว่าเช่าซื้อนั้น คือสัญญาซึ่งเจ้าของเอาทรัพย์สินออกให้เช่า และให้คำมั่นว่าจะขายทรัพย์สินนั้นหรือจะให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นสิทธิแก่ผู้เช่า โดยเงื่อนไขที่ผู้เช่าได้ใช้เงินเป็นจำนวนเท่านั้นเท่านั้นคร่าว สัญญาเช่าซื้อนั้นถ้าไม่ทำเป็นหนังสือ ท่านว่าเป็นโมฆะ”¹

จากการศึกษาพบว่าเนื่องจากธุรกิจดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อประชาชนหม่มาก จึงต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติต่างๆ เพื่อไม่ให้ประชาชนถูกเอาเปรียบจากเอกชน ซึ่งในปัจจุบันธุรกิจให้เช่าซื้อถูกควบคุมโดยกฎหมายอื่นๆ ที่ เช่น ประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้เช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ให้เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2561 ที่กำหนดให้ต้องมีการระบายรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับราคาทรัพย์สิน ดอกเบี้ย วิธีการคำนวณค่าเช่าซื้อที่ต้องเปิดเผยในสัญญาเช่าซื้อ การโอนกรรมสิทธิ์ให้แก่ผู้เช่าซื้อ เหตุที่จะทำให้ผู้เช่าซื้อสามารถยกเลิกสัญญา ยึด หรืออายัดทรัพย์สินได้ รวมถึงต้องเป็นเปิดเผยภาระหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อให้ผู้เช่าซื้อทราบ โดยแสดงเป็นตารางแนบท้ายสัญญาเช่าซื้อ เป็นต้น

(2) การให้เช่าแบบลีสซิ่ง (Leasing) มีลักษณะคล้ายคลึงกับการให้เช่าซื้อ คือ กรรมสิทธิ์ของทรัพย์สินที่ให้เช่ายังคงเป็นของผู้ให้เช่า ผู้เช่ามีสิทธิในการใช้ทรัพย์สิน ส่วนการดูแลบำรุงรักษาทรัพย์สินในระหว่างระยะเวลาของสัญญาเช่าแล้วแต่ข้อตกลงในสัญญา โดยที่ผู้เช่านั้นมีสิทธิที่จะเลือกซื้อทรัพย์สินเมื่อสิ้นสุดสัญญา

ในส่วนของบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้เช่าซื้อแบบลีสซิ่งนั้นไม่ได้มีระบุไว้อย่างชัดเจน แต่เนื่องจากลักษณะของลีสซิ่งคล้ายกับการให้เช่าทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 537 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

“มาตรา 537 อันว่าเช่าทรัพย์สินนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่า ผู้ให้เช่า ตกลงให้บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า ผู้เช่า ได้ใช้หรือได้รับประโยชน์ในทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่งชั่วระยะเวลาอันมีจำกัด และผู้เช่าตกลงจะให้ค่าเช่าเพื่อการนั้น”²

นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่ามี “ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ซึ่งมีหลักการและเหตุผลมาจากการที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้บัญญัติหลักการเกี่ยวกับสัญญาลีสซิ่งไว้เป็นการเฉพาะ แม้จะมีลักษณะเหมือนกับสัญญาเช่าซื้อ แต่ก็มีรายละเอียดที่แตกต่างกัน ทั้งไม่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสัญญาลีสซิ่งโดยตรง ซึ่งการบังคับใช้สัญญาลีสซิ่งในปัจจุบัน ศาลจะใช้บทบัญญัติลักษณะ เช่าทรัพย์สิน เช่าซื้อ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับในฐานะที่เป็นบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง และใช้หลักการตีความสัญญา ทำให้การตีความสัญญาลีสซิ่งมีข้อจำกัด และมีปัญหาในทางปฏิบัติ จึงสมควรกำหนดกรอบ หรือเงื่อนไขที่จำเป็นในการดำเนินการตามสัญญาลีสซิ่ง เพื่อใช้ในการประกอบธุรกิจลีสซิ่ง”³ อย่างไรก็ตาม ณ ปัจจุบันร่างกฎหมายดังกล่าวยังไม่มีการประกาศใช้ ดังนั้นจึงต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับให้เช่าทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 537 มาปรับใช้

¹ พิชัย นิลทองคำ, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1-6 ประมวลกฎหมายอาญา, (กรุงเทพฯ: อจตยา มิเลนเนียม, 2559), หน้า 220.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 212.

³ คลังสารสนเทศของสภานิติบัญญัติ, แหล่งที่มา:

https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/elaw_parcy/ewt_dl_link.php?nid=747 [สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2562].

ทั้งนี้สำหรับการให้เช่าแบบลีสซิ่งนั้นสามารถแยกออกเป็น เช่าดำเนินงาน และเช่า
การเงิน

เช่าดำเนินงาน (Operating Lease) คือ การเช่าทรัพย์สินเพียงช่วงระยะเวลาหนึ่ง
เท่านั้น ผู้เช่าไม่ได้มีวัตถุประสงค์ที่จะได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหลังสิ้นสุดสัญญาเช่า เพียงแต่ต้องการ
จะลดภาระความยุ่งยากในการต้องดูแลจัดการทรัพย์สินเอง โดยให้ผู้ให้เช่าเป็นผู้ดำเนินการแทนให้
โดยผู้เช่าเพียงแค่จ่ายค่าเช่าตามสัญญาที่ตกลงกันเท่านั้น และเมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่ากรรมสิทธิ์ใน
ทรัพย์สินยังคงเป็นผู้ให้เช่า

เช่าการเงิน (Finance Lease) คือ การเช่าทรัพย์สินนั้นเป็นระยะยาวนาน ซึ่ง
ระยะเวลาของสัญญาเช่าดังกล่าวครอบคลุมอายุการให้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจของทรัพย์สินนั้น และ
เมื่อสิ้นสุดสัญญาเช่าผู้เช่าซื้อมีสิทธิในการเลือกซื้อทรัพย์สินดังกล่าวได้

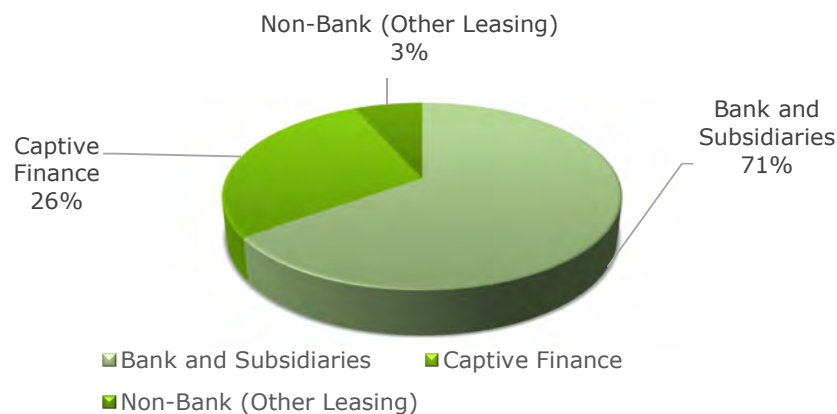
ตารางที่ 1 สรุปลักษณะให้เช่าซื้อและให้เช่าแบบลีสซิ่ง⁴

รายละเอียด	การให้เช่าซื้อ (Hire Purchase)	การให้เช่าแบบลีสซิ่ง (Leasing)
ผู้ให้เช่า	นิติบุคคล	นิติบุคคล
ผู้เช่า	บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล	นิติบุคคล
ทรัพย์สินที่ให้เช่า	รถยนต์รถจักรยานยนต์5 เครื่องจักร เครื่องใช้สำนักงาน (เช่น เครื่องถ่ายเอกสาร)	รถยนต์รถจักรยานยนต์5 เครื่องจักร เครื่องใช้สำนักงาน (เช่น เครื่องถ่ายเอกสาร) เครื่องบิน
จุดมุ่งหมายของการเช่า	เพื่อเป็นเจ้าของ	เพื่อเช่าใช้งานระยะยาว
หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	ประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชย์5	ไม่มีบทบัญญัติเฉพาะ ในเรื่อง ดังกล่าว นำประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์เรื่อง ที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้
การคำนวณดอกเบี้ย	อัตราเงินดอกเบี้ยคงที่ (Flat Interest Rate) อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (Effective Interest Rate)	อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (Effective Interest Rate)
กรรมสิทธิ์เมื่อสิ้นสุด สัญญาเช่า	เป็นผู้ให้เช่าโดยอัตโนมัติ	เป็นไปตามเงื่อนไขที่ระบุใน สัญญาว่าจะเลือกซื้อ เช่าต่อ หรือคืนทรัพย์สิน หรือการ ตัดสินใจของผู้เช่า

⁴ จัดทำโดยผู้วิจัย

รายละเอียด	การให้เช่าซื้อ (Hire Purchase)	การให้เช่าแบบลีสซิ่ง (Leasing)
หน้าที่และความรับผิดชอบในการดูแลทรัพย์สิน	ผู้เช่ามีหน้าที่ส่งมอบทรัพย์สินที่อยู่ในสภาพสมบูรณ์ให้แก่ผู้เช่าและผู้เช่ามีหน้าที่ดูแลในทรัพย์สินที่ชำรุดบกพร่อง	เป็นไปตามประเภทของการเช่า (Finance Lease หรือ Operating Lease) และเงื่อนไขในสัญญา
การยกเลิกสัญญา	ผู้เช่าสามารถบอกเลิกสัญญาเมื่อใดก็ได้ด้วยการส่งมอบทรัพย์สินคืนแก่ผู้ให้เช่า ผู้ให้เช่าบอกเลิกเมื่อผู้เช่าไม่จ่ายชำระค่างวดตามระยะเวลาที่กำหนด	เป็นไปตามประเภทของการเช่า (Finance Lease หรือ Operating Lease) และเงื่อนไขในสัญญา

เนื่องจากธุรกิจให้เช่าซื้อและให้เช่าแบบลีสซิ่งเป็นได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน จึงมีผู้ให้บริการทางการเงินลักษณะดังกล่าวในหลายหลากรูปแบบ ทั้งที่เป็น สถาบันการเงิน (Bank) บริษัทย่อยของสถาบันการเงิน บริษัทจำกัด (Non-Bank) บริษัทในเครือของบริษัทผู้ผลิตรถยนต์ (Captive finance) ในที่นี้เพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาที่กำลังศึกษา ผู้วิจัยขอแบ่งลักษณะของกิจการที่ให้บริการเช่าซื้อและให้เช่าแบบลีสซิ่งออกเป็น 2 ประเภทหลักๆ คือ กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงิน และกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

รูปที่ 1 ยอดคงค้างสินเชื่อกู้ยืมตามสัญญาเช่าซื้อ-การเช่าซื้อสุทธิ (Outstanding) แยกกลุ่มบริษัท, 2017⁵

⁵ จัดทำโดยผู้วิจัย, ข้อมูลจาก สมาคมธุรกิจเช่าซื้อไทย, ข้อมูลภาพรวมธุรกิจเช่าซื้อรถยนต์ [Online], 2017, แหล่งที่มา: <http://www.thpa.or.th/information> [สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2562].

2.2. การดำเนินการประกอบธุรกิจของกิจการให้เข้าชื่อหรือให้เข้าแบบสลิซซึ่งเป็นสถาบันการเงิน

สถาบันการเงินที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยโดยสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

- 1) สถาบันการเงิน
- 2) สำนักงานผู้แทนธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ
- 3) บริษัทบริหารสินทรัพย์ (บปส.)
- 4) ผู้ให้บริการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

โดยสถาบันการเงินที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยที่สามารถประกอบธุรกิจให้เข้าชื่อหรือให้เข้าแบบสลิซซึ่งได้มีสองประเภท คือ 1) สถาบันการเงิน และ 4) ผู้ให้บริการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน จากการศึกษาพบว่าคำว่า “สถาบันการเงิน” มีความหมายที่ครอบคลุมธุรกิจหลายลักษณะ ซึ่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติความหมายของ “สถาบันการเงิน” ไว้ในมาตรา 4 ไว้ว่า

“ธุรกิจสถาบันการเงิน” หมายความว่า ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ และให้หมายความรวมถึงการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ⁶

จากความหมายของธุรกิจสถาบันการเงินตามที่กล่าวมาในข้างต้นจะพบว่า “ธุรกิจสถาบันการเงิน” นั้นประกอบไปด้วยธุรกิจธนาคารพาณิชย์ธุรกิจเงินทุน และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์และการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ ซึ่งรูปแบบธุรกิจที่พบว่ายังคงมีการดำเนินการอยู่ในปัจจุบันจะมีเพียงธุรกิจธนาคารพาณิชย์และธุรกิจเงินทุนเท่านั้น และประเภทของธุรกิจสถาบันการเงินที่มีการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการให้เข้าชื่อหรือการให้เข้าแบบสลิซซึ่งในประเทศไทยนั้นส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของธนาคารพาณิชย์ซึ่งตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติความหมายของ “ธุรกิจธนาคารพาณิชย์” ไว้ว่า

“ธุรกิจธนาคารพาณิชย์” หมายความว่า การประกอบธุรกิจรับฝากเงินหรือรับเงินจากประชาชนที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถาม หรือเมื่อสิ้นระยะเวลาอันกำหนดไว้ และใช้ประโยชน์จากเงินนั้นโดยวิธีหนึ่งวิธีใด เช่น ให้สินเชื่อ ซื้อขายตั๋วแลกเงินหรือตราสารเปลี่ยนมืออื่นใด ซื้อขายเงินปรีวรรตต่างประเทศ⁷

อาจสรุปได้ว่า ธนาคารพาณิชย์สามารถประกอบธุรกิจ ได้แก่ การรับฝากเงินที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามหรือเมื่อครบกำหนดระยะเวลา ให้สินเชื่อ ซื้อขายตั๋วแลกเงิน ซื้อขายเงินตราต่างประเทศ รวมถึงธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการประกันภัยและหลักทรัพย์ ธุรกิจอนุพันธ์ทางการเงิน ธุรกิจธนาคารอิเล็กทรอนิกส์5(e-banking) ธุรกิจการเงินและธุรกิจการให้บริการอื่นๆ แต่ในยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปธุรกรรมทางการเงินมีหลายหลากรูปแบบมากขึ้นผันแปรไปตามความต้องการของผู้บริโภค ความต้องการกู้ยืมเงินเพื่อนำไปซื้อทรัพย์สิน หรือให้ได้มาซึ่งสิทธิในการใช้ทรัพย์สินโดยการ

⁶ พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551, มาตรา 4, หน้า 2.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งก็เป็นหนึ่งในรูปแบบธุรกรรมทางการเงินที่ประชาชนมีความต้องการใช้บริการเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงเกิดผู้ให้บริการเช่าซื้อและให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงิน (ธนาคารพาณิชย์) โดยทางธนาคารแห่งประเทศไทย (BOT) ได้ออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่สนส. 01/2551 เรื่องการอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง ลงวันที่ 7 มีนาคม 2551 เพื่อเป็นการสนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์สามารถให้บริการทางการเงินได้เพิ่มขึ้นและเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับผู้ที่มีประสงค์ซื้อทรัพย์สินแต่ไม่มีเงินทุนเพียงพอ ซึ่งมีผลให้ธนาคารพาณิชย์สามารถประกอบธุรกิจดังกล่าวได้ตั้งแต่เดือนกันยายน 2547 เป็นต้นมา จึงถือเป็นการเริ่มต้นธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งของธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย

2.2.1. หลักการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการ

ธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ดำเนินการโดยสถาบันการเงินที่เป็นธนาคารพาณิชย์ตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่สนส. 01/2551 เรื่องการอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งมีหลักการและเงื่อนไขต่างๆ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

(1) การจัดตั้งสถาบันการเงิน (ธนาคารพาณิชย์)

- ธนาคารพาณิชย์คือ ต้องเป็นบริษัทจำกัดมหาชนที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 และ

- ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ซึ่งต้องมีคุณสมบัติตามที่เงื่อนไขที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

(2) การประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งต้องได้รับอนุญาต

เนื่องจากในมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 กำหนดให้สถาบันการเงินที่เป็นธนาคารพาณิชย์สามารถประกอบธุรกิจได้เพียงธุรกิจหลักๆ ของธนาคารพาณิชย์เท่านั้น เช่น การรับฝากเงินจากประชาชน การรับแลกเปลี่ยนเงินตรา เป็นต้น แต่ในขณะเดียวกันในมาตรา 36 ก็ได้ให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยที่จะสามารถกำหนดประเภทธุรกิจอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวเนื่องและจำเป็นที่ธนาคารพาณิชย์สามารถประกอบธุรกิจได้เพิ่มเติม โดยให้ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการประกอบธุรกิจนั้นๆ ไว้

จากการศึกษาพบว่าเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2551 ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ที่สนส. 01/2551 เรื่องการอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง ซึ่งได้กำหนดคุณสมบัติและหลักเกณฑ์ที่สำคัญของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงิน⁹ ไว้ดังนี้

⁸ พระราชบัญญัติสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551, มาตรา 9 การประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์ธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์จะกระทำได้เฉพาะนิติบุคคลประเภทบริษัทมหาชนจำกัด โดยได้รับใบอนุญาตจากรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ ในการอนุญาตดังกล่าวรัฐมนตรีจะกำหนดหลักเกณฑ์ตามที่เห็นสมควรก็ได้.

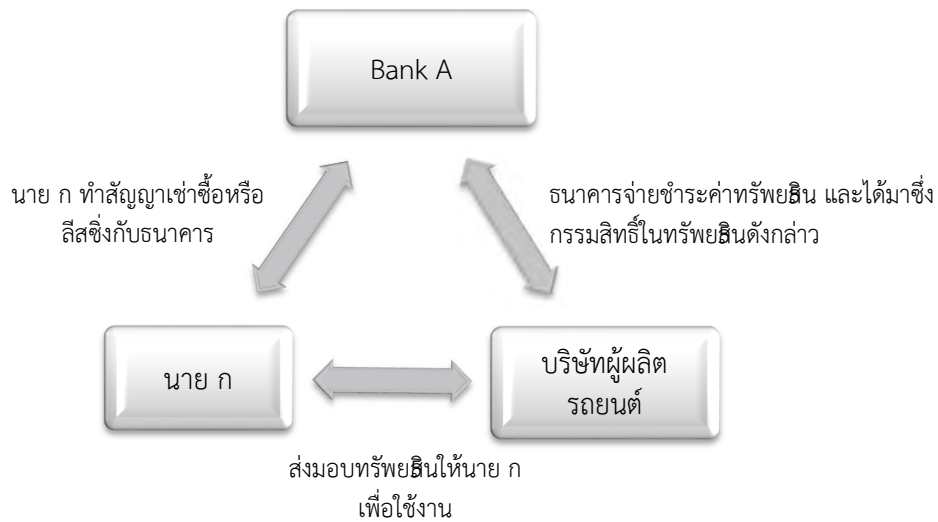
⁹ ฝ่ายกำกับธุรกิจสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย. คู่มือสำหรับประชาชน: การขออนุญาตประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งของธนาคารพาณิชย์ [Online]. แหล่งที่มา: https://www.bot.or.th/Thai/FinancialInstitutions/PruReg_HB/Doc_Form/Pages/PeopleManual.aspx [สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2562].

- มีฐานะการเงินและฐานะการดำเนินงานอยู่ในเกณฑ์ สามารถกันเงินสำรองได้ครบถ้วนตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด สามารถดำรงอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์และภาระผูกพันได้ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด
- ให้ความร่วมมือกับทางราชการในการปฏิบัติตามแผนพัฒนาระบบสถาบันการเงิน
- ต้องมีความพร้อมในเรื่องจำนวนคนและคุณภาพของบุคลากร และระบบงานต่าง ๆ
- จัดทำแผนงานรองรับการประกอบธุรกิจให้เข้าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ได้รับการเห็นชอบจากคณะกรรมการธนาคารพาณิชย์5
- ยื่นหนังสือแสดงความจำนงที่ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการธนาคารพาณิชย์ให้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทย
- จัดทำสัญญาเช่าซื้อหรือสัญญา เช่าแบบลีสซิ่ง

เนื่องจากการประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งมีความเสี่ยงในลักษณะเดียวกับการให้สินเชื่อทั่วไป ดังนั้นในคุณสมบัติของธนาคารพาณิชย์ที่จะประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง จึงควรคำนึงถึงการบริหารความเสี่ยงและคุณภาพของสินเชื่อ โดยธนาคารพาณิชย์ต้องมีความพร้อมในด้านระบบการบริหารความเสี่ยง การวิเคราะห์สินเชื่อและทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อหรือ ให้เช่าแบบลีสซิ่ง การติดตามหนี้ รวมไปถึงการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลเพื่อใช้ในการประมาณการเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สูญจะสุญตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการตั้งสำรองของธนาคารพาณิชย์ในลำดับถัดไป

2.2.2. ลักษณะการดำเนินงานของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงิน

สถาบันการเงินมีประกอบธุรกิจที่เกี่ยวกับการให้สินเชื่อหลายลักษณะ เช่น สินเชื่อบุคคล สินเชื่อบ้าน สินเชื่อรถยนต์ เป็นต้น โดยสินเชื่อที่เป็นการให้เช่าซื้อหรือเช่าแบบลีสซิ่งก็เป็นสินเชื่อประเภทหนึ่งที่สถาบันการเงินให้บริการแก่ประชาชนและภาคธุรกิจ จึงก่อให้เกิดกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงิน ซึ่งเป็นการให้บริการทางการเงินแก่ผู้ที่มีความประสงค์ที่จะเช่าซื้อหรือเช่าแบบลีสซิ่ง โดยเริ่มจากการที่ผู้เช่าซื้อหรือผู้เช่ามีความประสงค์ที่จะได้ทรัพย์สิน แต่ไม่มีความพร้อมในด้านการเงินที่จะชำระค่าทรัพย์สินทั้งจำนวนในคราวเดียว ได้แจ้งรายละเอียดของทรัพย์สินที่มีความประสงค์ขอสถาบันการเงิน หรือบริษัทผู้ผลิต บริษัทผู้จัดจำหน่ายเพื่อให้ติดต่อการทางสถาบันการเงิน และมีการแสดงเจตนาซึ่งทำสัญญาเช่าซื้อหรือสัญญาเช่าแบบลีสซิ่งกับสถาบันการเงิน ซึ่งสถาบันการเงินจะมีกระบวนการในการพิจารณาข้อมูลของลูกค้าเพื่อประเมินความเสี่ยงก่อนทำการอนุมัติให้สินเชื่อ และเมื่อผ่านกระบวนการประเมินดังกล่าวแล้วทางธนาคารจะประสานงานกับบริษัทผู้ผลิตหรือบริษัทผู้จัดจำหน่าย เพื่อทำการซื้อทรัพย์สินดังกล่าวและโอนกรรมสิทธิ์มาเป็นของธนาคาร ในทางปฏิบัติจะมีการส่งมอบทรัพย์สินดังกล่าวให้แก่ผู้เช่าซื้อหรือผู้เช่าโดยตรง โดยมีเจ้าหน้าที่ของธนาคารลงบันทึกในเอกสารการส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้เช่าซื้อหรือผู้เช่าซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

รูปที่ 2 การให้สินเชื่อเช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งของสถาบันการเงิน

โดยในสัญญาเช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ทำระหว่างสถาบันการเงินและผู้เช่าซื้อหรือผู้เช่า นั้นจะมีการระบุรายละเอียดของทรัพย์สิน กำหนดระยะเวลาและจำนวนเงินค่างวดพร้อมดอกเบี้ยในแต่ละงวด รวมถึงข้อมูลอื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งสำหรับสถาบันการเงินจะต้องแสดงมูลค่าคงเหลือตามสัญญาเช่าซื้อหรือสัญญาเช่าในงบแสดงฐานะการเงินเป็น ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ หรือ ลูกหนี้ตามสัญญาเช่า ทั้งนี้เพื่อให้งบการเงินแสดงข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามควร และตรงกับกระแสเงินสดที่อาจจะได้รับจริง กิจกรรมที่เป็นสถาบันการเงินจึงต้องแสดงยอดคงเหลือของลูกหนี้ดังกล่าวด้วยมูลค่าสุทธิที่คาดว่าจะได้รับ

2.2.3. ปัจจัยความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งของกิจการที่เป็นสถาบันการเงิน

หากกล่าวถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงสำหรับสำหรับภาคธุรกิจแล้วนั้น จะพบว่ามีความเสี่ยงมาจากหลายปัจจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจที่ต้องอิงกับความต้องการของผู้บริโภคในตลาดย่อมมีความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น มากกว่าธุรกิจประเภทอื่นๆ ตัวอย่างความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องในการดำเนินธุรกิจแต่ละประเภที่มีทั้งความเสี่ยงจากปัจจัยภายในกิจการ เช่น ความเสี่ยงเรื่องสภาพคล่อง แหล่งเงินทุน การบริหารงาน หรือความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอกกิจการ เช่น ความต้องการของตลาด การพัฒนาของคู่แข่งที่สำคัญ เป็นต้น สำหรับธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งซึ่งเป็นการให้สินเชื่อแก่ผู้ที่มีความสนใจทั้งที่เป็นรายย่อยและรายใหญ่ การชำระหนี้ของลูกหนี้ในธุรกิจประเภทนี้ เป็นอีกหนึ่งในปัจจัยหลักส่งผลต่อสภาพคล่องและความสามารถในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของกิจการ ดังนั้นความเสี่ยงที่สำคัญของธุรกิจประเภทการให้สินเชื่อคือ ความเสี่ยงในการที่ลูกหนี้อาจจะไม่ชำระหนี้หรือการจัดเก็บหนี้ไม่ได้ตามเป้าหมายที่มีการคาดคะเนไว้ โดยวิธีการที่จะสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากความเสี่ยงดังกล่าวนี้ คือกิจการจะต้องทำการประมาณการจำนวนเงินที่คาดว่าจะลูกหนี้อาจจะไม่สามารถชำระหนี้ได้หรือที่สถาบันการเงินเรียกว่า “เงินสำรองที่กั้นไว้เป็นค่าเผื่อ

หนี้สงสัยจะสูญ” เพื่อทยอยรับรู้ความเสียหายในกรณีที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้เป็นค่าใช้จ่ายในงบการเงินตลอดอายุของลูกหนี้และไม่ส่งผลกระทบต่องบกำไรขาดทุนของกิจการอย่างเป็นทางการอย่างมีสาระสำคัญในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ที่ลูกหนี้ไม่สามารถจ่ายชำระหนี้ได้จริง เช่น ในกรณีที่เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน และอีกด้านหนึ่งคือ เพื่อให้ยอดคงเหลือของลูกหนี้ที่แสดงในงบการเงินถูกแสดงด้วยมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับงบการเงินของกิจการจึงจะมีความถูกต้องตามควร ดังนั้นจึงขออธิบายเกี่ยวกับความสำคัญและความหมายของเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ดังต่อไปนี้

2.2.3.1. ความสำคัญของการกันเงินสำรองที่เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ

เนื่องจากลักษณะการประกอบธุรกิจของสถาบันการเงินมีความเสี่ยงหลายปัจจัยที่อาจจะส่งผลกระทบต่อประชาชนเป็นวงกว้างได้ ดังนั้นธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นหน่วยงานที่หน้าที่ในการกำกับดูแลสถาบันการเงิน จึงมีการออกประกาศเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในการขึ้นหนี้และการกันเงินสำรองเพื่อให้สถาบันการเงินมีการกันเงินสำรองอย่างเพียงพอเพื่อรองรับความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อสินทรัพย์ของสถาบันการเงิน เช่น ลูกหนี้จากการให้สินเชื่อ ลูกหนี้จากการให้เข้าทางการเงิน เป็นต้น โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวมีการพิจารณาถึงความเสียหายที่อาจจะเกิดจากการดำเนินธุรกิจของโดยรวมปัจจัยความเสี่ยงที่แท้จริงเข้าไปพิจารณาด้วย เช่น กิจการอาจจะมียอดหนี้ ก ซึ่งทำสัญญาเช่าซื้อ 2 ฉบับ โดยฉบับแรก อยู่ในชั้นหนี้ที่มีโอกาสที่ลูกหนี้จะไม่จ่ายชำระ ในขณะที่สัญญาเช่าซื้อฉบับที่ 2 นั้นอยู่ในชั้นหนี้ปกติ หลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยที่กล่าวมาในข้างต้น จะกำหนดให้กิจการประเมินความเสี่ยงโดยรวมของลูกหนี้รายดังกล่าวเข้าไปประกอบการคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญด้วย มิได้พิจารณาเงินสำรองเฉพาะในส่วนที่คำนวณได้จากการจัดชั้นหนี้ตามปกติ

2.2.3.2. ผลกระทบของเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อรายได้และค่าใช้จ่ายของกิจการ

บัญชีลูกหนี้ที่แสดงอยู่ในส่วนของสินทรัพย์ในงบการเงินของสถาบันการเงินนั้น ถูกกำหนดโดยมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้องให้ต้องแสดงด้วยมูลค่าสุทธิที่คาดว่าจะได้รับ กล่าวคือ มูลค่าสุทธิที่คาดว่าจะได้รับนั้นคำนวณได้จากยอดลูกหนี้คงเหลือหักค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญที่กิจการประมาณการไว้ล่วงหน้า สำหรับสถาบันการเงินซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกันเงินสำรองไว้เป็นการเฉพาะดังจะกล่าวรายละเอียดในหัวข้อถัดไปนั้น จึงทำให้สถาบันการเงินไม่อาจที่จะเลือกแสดงผลเสียหายในรอบระยะเวลาบัญชีที่เกิดขึ้นสุญตามที่มีมาตรฐานการบัญชีให้ทางเลือกไว้ได้

จากการศึกษามาตรฐานการบัญชีที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบันได้นิยามความหมายของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไว้ว่า “ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ หมายถึง จำนวนที่กันไว้สำหรับลูกหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้ และถือเป็นบัญชีปรับมูลค่าที่ตั้งขึ้นเพื่อแสดงเป็นรายการหักจากบัญชีลูกหนี้ในงบการเงิน เพื่อให้คงเหลือเป็นมูลค่าสุทธิของลูกหนี้ที่คาดหมายว่าจะเก็บได้”¹⁰ เนื่องจากจำนวนเงินของลูกหนี้ที่คาดว่าจะเก็บไม่ได้มีลักษณะเป็นผลเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น วิธีการ

¹⁰ สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 101 เรื่อง หนี้สงสัยจะสูญและหนี้สูญ.

ตั้งค่าเผื่อจะเป็นวิธีที่เหมาะสมก็ต่อเมื่ออยู่ในสภาพการณ์ที่มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ว่าทรัพย์สินจะมีมูลค่าลดน้อยลงและผลเสียหายนั้นสามารถประมาณได้อย่างมีความสมเหตุสมผล ทั้งนี้มาตรฐานการบัญชีได้กำหนดแนวทางวิธีการคำนวณค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญไว้โดยยึดหลักการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายกับรายได้ของรอบระยะเวลาบัญชี และบัญชีลูกหนี้ ณ วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี จะแสดงในมูลค่าที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงไว้ดังต่อไปนี้

ลูกหนี้จากการให้เช่าซื้อหรือเช่าทางการเงิน	xxx
หัก เงินที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ	(xxx)
ลูกหนี้สุทธิ	xxx

การที่รับรู้เกี่ยวกับลูกหนี้ที่สูญในทางปฏิบัตินั้นเป็นไปได้ในสองกรณีตามมาตรฐานการบัญชี แต่สำหรับสถาบันการเงินสามารถใช้วิธีการประมาณการจำนวนหนี้ที่คาดว่าจะเก็บไม่ได้เท่านั้นเนื่องจากต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย โดยการประมาณจำนวนหนี้ที่คาดว่าจะเก็บไม่ได้ โดยคำนวณจากยอดรายได้หรือยอดลูกหนี้ โดยวิธีการตั้งค่าเผื่อ ซึ่งมีการบันทึกบัญชีในรอบระยะเวลาบัญชีที่บันทึกการขายดังนี้

เดบิต หนี้สงสัยจะสูญ (ค่าใช้จ่าย)
 เครดิต บัญชีปรับมูลค่าลูกหนี้ หรือค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ
 (บัญชีปรับมูลค่าของสินทรัพย์)

2.2.4. หลักเกณฑ์การคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงิน

สำหรับกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินในประเทศไทยนั้น อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย ดังนั้นจึงต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เฉพาะในส่วนของประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ สถาบันการเงินจะต้องจัดให้มีการกันเงินสำรองอย่างเพียงพอและสามารถรองรับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการด้อยค่าของสินทรัพย์ที่สถาบันการเงินได้ถือครองอยู่ได้ โดยเฉพาะเงินให้สินเชื่อซึ่งถือได้ว่าเป็นสินทรัพย์หลักของสถาบันการเงิน โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้นำแนวทางการกันเงินสำรองตามมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ (International Accounting Standard - IAS) ฉบับที่ 39 เรื่อง การรับรู้และการวัดมูลค่าตราสารทางการเงิน มาใช้ตั้งแต่ปลายปี 2549 เป็นต้นมา โดยมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์บางประการให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น หากมีข้อบ่งชี้ว่ากระแสเงินสดรับของลูกหนี้หรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเกี่ยวข้องกัน ให้จัดชั้นบัญชีหนี้ไว้ด้วยกัน ประเภทหลักประกันที่สามารถนำมาหักจากมูลหนี้ก่อนการกันเงินสำรอง เป็นต้น ให้สถาบันการเงินจัดชั้นสินทรัพย์รายบัญชีตามความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้เว้นแต่มีข้อบ่งชี้ว่ากระแสเงินสดรับของลูกหนี้หรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีความเกี่ยวข้องกันและอาจส่งผลให้มีความสามารถในการชำระหนี้ลดลง ซึ่งสามารถแบ่งลักษณะการจัดชั้นออกได้เป็น 6 ชั้น ดังนี้ (1) ชั้นปกติ (2) ชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ (3) ชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน (4) ชั้นสงสัย (5) ชั้นสงสัยจะสูญ และ(6) ชั้นสูญ

หลักเกณฑ์ในการคำนวณค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญของลูกหนี้จากการให้เข้าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งของสถาบันการเงินได้ยึดหลักเกณฑ์การจัดชั้นและการกันเงินสำรองของสถาบันการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย ตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส. 5/2559 เรื่องหลักเกณฑ์การจัดชั้นและการกันเงินสำรองของสถาบันการเงิน ซึ่งประกาศดังกล่าวได้ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 60 และมาตรา 61 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 ซึ่งใช้บังคับกับสถาบันการเงินตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงินทุกแห่ง โดยกำหนดให้สถาบันการเงินต้องกำหนดนโยบายและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดชั้นสินทรัพย์5การกันเงินสำรอง และการตัดจำหน่ายสินทรัพย์ที่เสียหายออกจากบัญชีไว้อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรและต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการของสถาบันการเงิน

1. การจัดชั้นสินทรัพย์

จากการศึกษาประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส. 5/2559 เรื่องหลักเกณฑ์การจัดชั้นและการกันเงินสำรองของสถาบันการเงิน พบว่าปัจจัยที่สำคัญที่บริษัทจะต้องพิจารณาในการจัดชั้นหนี้สินนั้นมีสองส่วนที่สำคัญคือ

- 1) ปัจจัยเชิงปริมาณ คือ ระยะเวลาที่ลูกหนี้ค้างชำระ
- 2) ปัจจัยเชิงคุณภาพ คือ ความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ โดยอาจ

สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2 การจัดชั้นหนี้และอัตราการจัดเงินสำรองของกิจการให้เข้าชื่อหรือให้เข้าแบบลิสซึ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน¹¹

ชั้นหนี้	เงื่อนไข อัตราส่วนในการกันเงินสำรอง	
	ระยะเวลาที่ลูกหนี้ค้างชำระ	ความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้
ชั้นปกติ	ลูกหนี้ที่ไม่ผิดนัดชำระ	-
ชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ	ลูกหนี้ที่ค้างชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยเป็นระยะเวลารวมกันเกินกว่า 1 เดือนนับแต่วันถึงกำหนดชำระ (ไม่ว่าจะเป็นไปตามเงื่อนไขหรือเงื่อนไขเวลาตามสัญญาหรือวันที่สถาบันการเงินทวงถามหรือเรียกให้ชำระคืน แล้วแต่วันใดจะถึงก่อน)	-
ชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน	ลูกหนี้ที่ค้างชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยเป็นระยะเวลารวมกันเกินกว่า 3 เดือน นับแต่วันถึงกำหนดชำระ (ไม่ว่าจะเป็นไปตามเงื่อนไข หรือเงื่อนไขเวลาตามสัญญา หรือวันที่สถาบันการเงินทวงถามหรือเรียกให้ชำระคืน แล้วแต่วันใดจะถึงก่อน ยกเว้นลูกหนี้ที่จัดชั้นสูญ สงสัยจะสูญหรือสงสัยแล้ว)	มีเหตุอื่นที่แสดงว่าสินทรัพย์หรือสิทธิเรียกร้องนั้นมีปัญหาในการเรียกให้ชำระคืน หรือไม่ก่อให้เกิดรายได้ตามปกติตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่ง
ชั้นสงสัย	ลูกหนี้ที่ค้างชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยเป็นระยะเวลารวมกันเกินกว่า 6 เดือน นับแต่วันถึงกำหนดชำระ ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตาม	ลูกหนี้ที่ศาลมีคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์แล้ว ลูกหนี้ที่หยุดดำเนินกิจการหรือเลิกกิจการ หรือกิจการของลูกหนี้อยู่ระหว่างชำระบัญชี

¹¹ รวบรวมโดยผู้วิจัย, แหล่งข้อมูล ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย สนส.5/2559 เรื่อง หลักเกณฑ์การจัดชั้นและการกันเงินสำรองของสถาบันการเงิน.

ชั้นหนี้	เงื่อนไข อัตราส่วนในการกันเงินสำรอง	
	ระยะเวลาที่ลูกหนี้ค้างชำระ	ความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้
	เงื่อนไขหรือเงื่อนไขตามสัญญาหรือวันที่สถาบันการเงินทวงถามหรือเรียกให้ชำระคืน แล้วแต่วันใดจะถึงก่อน	<ul style="list-style-type: none"> - ลูกหนี้ที่ประวิงการชำระหนี้ หรือการกระทำใด ๆ เพื่อให้เจ้าหนี้ได้รับชำระหนี้ เช่น ออกไปเสียนอกราชอาณาจักร หรือยกย้ายถ่ายเททรัพย์สิน - ลูกหนี้ที่สถาบันการเงินติดต่อไม่ได้ หรือตามตัวลูกหนี้ไม่พบ หรือลูกหนี้หนีไปเสียจากภูมิลำเนาที่ปรากฏตามสัญญาโดยไม่แจ้งให้สถาบันการเงินทราบ - ลูกหนี้ไม่ปรากฏธุรกิจแน่ชัด หรือไม่ได้ประกอบธุรกิจจริงจังหรือนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์5 - สถาบันการเงินได้ยื่นคำขอเฉลี่ยทรัพย์สินค้ำประกันที่ลูกหนี้เจ้าหนี้รายอื่นฟ้อง - สินทรัพย์หรือสิทธิเรียกร้องที่คาดว่าจะเรียกให้ชำระคืนไม่ได้ครบถ้วน - มีเหตุประการอื่นที่แสดงว่าสินทรัพย์หรือสิทธิเรียกร้องนั้นน่าจะเรียกคืนไม่ได้ครบถ้วนตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยสั่ง
ชั้นสงสัยจะสูญ	ลูกหนี้ที่ค้างชำระต้นเงินหรือดอกเบี้ยเป็นระยะเวลารวมกันเกินกว่า 12 เดือน นับแต่วันถึงกำหนดชำระ (ไม่ว่าจะเป็นไม่ตามเงื่อนไขหรือเงื่อนไขตามสัญญาหรือวันที่สถาบันการเงินทวงถามหรือเรียกให้ชำระคืน แล้วแต่วันใดจะถึงก่อน)	<ul style="list-style-type: none"> - สินทรัพย์หรือสิทธิเรียกร้องที่คาดว่าจะเรียกคืนไม่ได้ทั้งจำนวนหลักเกณฑ์และวิธีการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด - ส่วนสูญเสียนี่เกิดจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด - มีเหตุประการอื่นที่แสดงว่าสินทรัพย์หรือสิทธิเรียกร้องนั้นจะเรียกคืนไม่ได้ทั้งจำนวนตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

ชั้นหนี้	เงื่อนไข อัตราส่วนในการกันเงินสำรอง	
	ระยะเวลาที่ลูกหนี้ค้างชำระ	ความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้
ชั้นสูญ	-	<ul style="list-style-type: none"> - ลูกหนี้ถึงแก่ความตาย เป็นคนสาบสูญ หรือมีหลักฐานว่าหายสาบสูญไป และไม่มีทรัพย์สินใดๆ จะชำระหนี้ได้ - ลูกหนี้เลิกกิจการและมีหนี้ของเจ้าหนี้อื่นที่มีบุริมสิทธิเหนือสินทรัพย์ 5 ทั้งหมดของลูกหนี้ อยู่ในลำดับก่อนหน้ารวมเป็นจำนวนมากกว่าทรัพย์สินของลูกหนี้ - สถาบันการเงินได้ฟ้องลูกหนี้หรือได้ยื่นคำขอเฉลี่ยทรัพย์สินในคดีที่ลูกหนี้ถูกเจ้าหนี้อื่นฟ้อง และในกรณีนั้นๆ ได้มีคำสั่งบังคับหรือคำสั่งของศาลแล้วแต่ลูกหนี้ไม่มีทรัพย์สินใดๆ ที่จะชำระหนี้ได้ - สถาบันการเงินได้ฟ้องลูกหนี้ในคดีล้มละลายหรือได้ยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีที่ลูกหนี้ถูกเจ้าหนี้อื่นฟ้องในคดีล้มละลาย และในกรณีนั้นๆ ได้มีการประนอมหนี้กับลูกหนี้ โดยศาลมีคำสั่งเห็นชอบด้วยกับการประนอมหนี้ นั้น หรือลูกหนี้ถูกศาลพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย และได้มีการแบ่งทรัพย์สินของลูกหนี้ครั้งแรกแล้ว - สิทธิเรียกร้องซึ่งตามพฤติการณ์ไม่อาจเรียกให้ชำระหนี้ได้ - สินทรัพย์อื่นซึ่งชำรุด เสียหาย หรือหมดราคา - ส่วนสูญเสียดังกล่าวที่เกิดจากการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด

2. การกันเงินสำรองและการตัดจำหน่ายลูกหนี้

อัตราที่ใช้ในการคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงิน จะปฏิบัติตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส. 5/2559 เรื่อง หลักเกณฑ์การจัดชั้นและการกันเงินสำรองของสถาบันการเงิน ได้กำหนดให้สถาบันการเงินต้องกันเงินสำรองตามลักษณะของชั้นหนี้ที่กล่าวข้างต้น โดยอาจสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 3 อัตราการกันเงินสำรองตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย

ชั้นหนี้	อัตราในการกันเงินสำรอง
ชั้นปกติ	ร้อยละ 1
ชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ	ร้อยละ 2
ชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน	ร้อยละ 100
ชั้นสงสัย	ร้อยละ 100
ชั้นสงสัยจะสูญ	ร้อยละ 100
ชั้นสูญ	ตัดออกจากบัญชีทั้งจำนวน

ทั้งนี้ในกรณีที่กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินสามารถจัดกลุ่มสินเชื่อที่มีลักษณะความเสี่ยงด้านเครดิตคล้ายคลึงกันได้อย่างเหมาะสม สถาบันการเงินอาจใช้การตั้งสำรองแบบกลุ่มสินเชื่อ (Collective Approach)¹²

ซึ่งเป็นการคำนวณผลขาดทุนจากประสบการณ์ในอดีตตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดไว้ได้ เช่น แต่มีเงื่อนไขที่สำคัญคือสถาบันการเงินจะต้องมีระบบฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการคำนวณที่เพียงพอ กล่าวคือไม่น้อยกว่า 5 ปีแต่หากมีข้อมูลไม่เพียงพอก็สามารถคำนวณเงินสำรองตามอัตราที่กำหนดในตารางด้านบนได้ ทั้งนี้การตั้งสำรองตามลักษณะความเสี่ยงด้านเครดิตคล้ายคลึงกันใช้ได้กับหนี้ชั้นปกติและชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษเท่านั้น

2.3. การดำเนินการประกอบธุรกิจของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

2.3.1. หลักการและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการ

กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินในปัจจุบันมีดำเนินการในหลายรูปแบบ ได้แก่ ห้างหุ้นส่วน บริษัทจำกัด บริษัทมหาชนจำกัด ในที่นี้ขอกล่าวถึงรูปแบบที่เป็นที่ยอมรับอยู่ในปัจจุบัน ดังนี้

¹² ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส. 5/2559 เรื่อง หลักเกณฑ์การจัดชั้นและการกันเงินสำรองของสถาบันการเงิน หัวข้อ 5.2.4 ข้อ (3.2).

- บริษัทจำกัด โดยจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายประมวลแพ่งและพาณิชย์5บรรพ 3 ลักษณะ 22 เช่น บริษัทในเครือธนาคารพาณิชย์5บริษัทในเครือบริษัทผู้ผลิตรถยนต์5ตัวอย่างเช่น บริษัท กรุงเทพธุรกิจลีสซิ่ง จำกัด บริษัท แคปปิตอล โอเค จำกัด บริษัท เอเชียเสริมกิจลีสซิ่ง จำกัด (มหาชน) บริษัท ชัมมิต แคปปิตอล ลีสซิ่ง จำกัด เป็นต้น

- บริษัทจำกัดมหาชน ซึ่งจัดตั้งตามพระราชบัญญัติว่าบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 เช่น บริษัท ออยุธยา แคปปิตอล ออโต้ ลีส จำกัด (มหาชน) บริษัท ภัทรลีสซิ่ง จำกัด (มหาชน) เป็นต้น

การจัดตั้งบริษัทจำกัดและบริษัทมหาชนจำกัดจะต้องทำการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท ที่กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ตามเงื่อนไขเช่นเดียวกับกิจการที่ประกอบธุรกิจทั่วไป แต่ลักษณะที่แตกต่างไปจากธุรกิจทั่วไปคือ ต้องมีวัตถุประสงค์ของกิจการที่จะประกอบกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง

ตัวอย่างวัตถุประสงค์ของบริษัทให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง

1) “ประกอบกิจการให้เช่าโดยมีเงื่อนไขให้ผู้เช่ามีสิทธิเลือกซื้อทรัพย์สินที่เช่า เมื่อสัญญาให้เช่าครบกำหนดในราคาที่ตั้งกลงกันไว้ล่วงหน้า (ลีสซิ่ง) และให้เช่าซื้อรวมถึงการให้เช่าซื้อเครื่องมืออุปกรณ์และทรัพย์สินอื่นๆ ทุกชนิด

2) “ประกอบกิจการให้เช่าโดยมีเงื่อนไขให้ผู้เช่ามีสิทธิเลือกซื้อทรัพย์สินที่เช่า เมื่อสัญญาให้เช่าครบกำหนดในราคาที่ตั้งกลงกันไว้ล่วงหน้า (ลีสซิ่ง) ให้เช่าช่วงซึ่งการเช่าแบบลีสซิ่ง ให้เช่าซื้อ หรือให้เช่าช่วงเรือกลไฟ รวมทั้งพาหนะอื่น รถยนต์และเครื่องบิน”

กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินในประเทศไทยที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยในปัจจุบันเป็นการสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ¹³ ซึ่งเป็นการกำกับดูแลเฉพาะการให้สินเชื่อแก่บุคคลรายย่อย หากเป็นการให้สินเชื่อแก่นิติบุคคลอื่นๆ จะยังไม่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้บริษัทผู้ประกอบการธุรกิจสินเชื่อที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลจะต้องยื่นคำขอใบรับรองอนุญาตที่ประกอบธุรกิจสินเชื่อกับธนาคารแห่งประเทศไทย และภายหลังจากได้รับใบอนุญาตจะต้องดำเนินธุรกิจตามหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจสินเชื่อตามประกาศกระทรวงการคลังและประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่เกี่ยวข้อง

¹³ ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 เรื่อง สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ (ฉบับที่ 3)

“สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ” หมายความว่า สินเชื่อส่วนบุคคลเฉพาะที่ไม่มีทรัพย์สินหรือทรัพย์สินเป็นหลักประกัน และเพื่อประโยชน์แห่งประกาศฉบับนี้ ให้รวมถึงสินเชื่อ ดังต่อไปนี้

(1) สินเชื่อที่เกิดจากการให้เช่าซื้อและการให้เช่าแบบลีสซิ่งในสินค้าที่ผู้ประกอบการธุรกิจ มีได้จำหน่ายเป็นทางการค้าปกติ ยกเว้นในสินค้าประเภทรถ เครื่องจักร และทรัพย์สินอื่นใด ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดเพิ่มเติม

(2) สินเชื่อที่มีทะเบียนรถเป็นประกัน

ทั้งนี้ ไม่รวมถึง สินเชื่อเพื่อการศึกษา สินเชื่อเพื่อการเดินทางไปทำงานในต่างประเทศ สินเชื่อเพื่อรักษาพยาบาล สินเชื่อเพื่อสวัสดิการพนักงาน และสินเชื่อตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด”.

ทุกประการ¹⁴ เช่น ต้องเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด ทุนจดทะเบียนซึ่งชำระแล้วไม่ต่ำกว่า 50 ล้านบาท

ส่วนบริษัทที่ไม่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยที่มีการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวกับการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง ที่สามารถจำแนกออกได้เป็นสองส่วนหลักๆ คือ

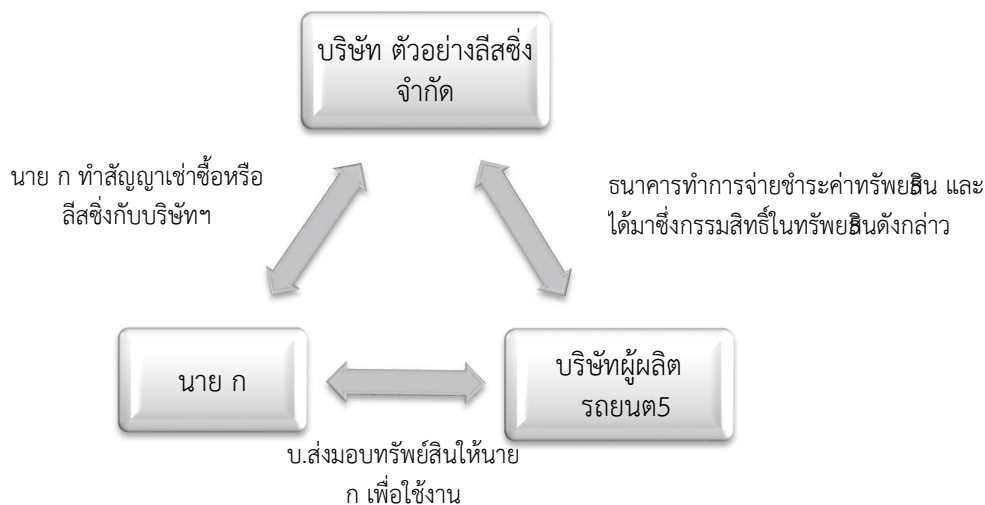
- กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ที่มีการคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ โดยนำหลักเกณฑ์ในการจัดชั้นหนี้และการกันสำรองตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยมาใช้

- กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน มีการคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ โดยใช้การจัดชั้นหนี้และอัตราการจัดค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญตามนโยบายการบัญชีของกิจการ ซึ่งนโยบายดังกล่าวมาจากการประมาณการโดยใช้ข้อมูลและประสบการณ์ในอดีต ประกอบกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร

2.3.2. ลักษณะการดำเนินงานของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินเป็นกิจการที่จัดตั้งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งให้บริการทางการเงินแก่ผู้ที่มีความประสงค์ที่จะเช่าซื้อหรือเช่าแบบลีสซิ่ง โดยลักษณะการให้บริการจะเริ่มจากการที่ผู้เช่าซื้อหรือผู้เช่ามีความประสงค์ที่จะได้ทรัพย์สิน แต่ไม่มีความพร้อมในด้านการเงินที่จะชำระค่าทรัพย์สินทั้งจำนวนในคราวเดียวหรือต้องการนำเงินสดไปใช้ลงทุนในด้านอื่นๆ จึงเลือกใช้บริการเช่าซื้อหรือเช่าแบบลีสซิ่ง โดยผู้เช่าซื้อหรือผู้เช่าแจ้งรายละเอียดของทรัพย์สินที่มีความประสงค์ต่อสถาบันการเงิน หรือบริษัทผู้ผลิต บริษัทผู้จัดจำหน่าย เพื่อให้ติดต่อการทางสถาบันการเงิน และมีการแสดงเจตนาซึ่งทำสัญญาเช่าซื้อหรือสัญญาเช่าแบบลีสซิ่ง กับสถาบันการเงิน ซึ่งสถาบันการเงินจะมีกระบวนการในการพิจารณาข้อมูลของลูกค้าเพื่อประเมินความเสี่ยงก่อนทำการอนุมัติให้สินเชื่อ และเมื่อผ่านกระบวนการประเมินดังกล่าวแล้วทางธนาคารจะประสานงานกับบริษัทผู้ผลิตหรือบริษัทผู้จัดจำหน่าย เพื่อทำการซื้อทรัพย์สินดังกล่าวและโอนกรรมสิทธิ์มาเป็นของกิจการ ในทางปฏิบัติจะมีการส่งมอบทรัพย์สินดังกล่าวให้แก่ผู้เช่าซื้อหรือผู้เช่าโดยตรง โดยมีเจ้าหน้าที่ของกิจการลงบันทึกในเอกสารการส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้เช่าซื้อหรือผู้เช่า ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

¹⁴ ธนาคารแห่งประเทศไทย. ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส. 2/2562 เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับสำหรับผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่ใช้สถาบันการเงิน ลงวันที่ 3 มกราคม 2562.

รูปที่ 3 การให้สินเชื่อเช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งของกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

จากที่กล่าวในด้านบนนั้นจะเห็นว่าลักษณะการดำเนินธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งของกิจการที่สถาบันการเงินและไม่ใช่สถาบันการเงินไม่มีความแตกต่างกัน ตั้งแต่วิธีการพิจารณาเครดิตของลูกค้า การอนุมัติสินเชื่อ การส่งมอบทรัพย์สินเมื่อสิ้นสุดสัญญา ลักษณะของสัญญา

2.3.3. ปัจจัยความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งของกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

ปัจจัยความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ได้แก่ ความเสี่ยงเรื่องแหล่งเงินทุนในการดำเนินกิจการ ความเสี่ยงเรื่องสภาพคล่อง ความเสี่ยงด้านเครดิต ความเสี่ยงด้านตลาด ความเสี่ยงด้านชื่อเสียง ความเสี่ยงเรื่องเทคโนโลยีและสารสนเทศ และความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องที่ทำการศึกษาอยู่นั้นก็คือ ความเสี่ยงในการที่ลูกหนี้อาจจะไม่ชำระหนี้ หรือการจัดเก็บหนี้ไม่ได้ตามเป้าหมายที่มีการคาดคะเนไว้ โดยวิธีการที่จะสามารถช่วยลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากความเสี่ยงดังกล่าวได้ คือกิจการจะต้องทำการประมาณการจำนวนเงินที่คาดว่าลูกหนี้อาจจะไม่สามารถชำระหนี้ได้ หรือที่ทางบัญชีเรียกว่า “ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ” เพื่อทยอยรับรู้ความเสียหายในกรณีที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้เป็นค่าใช้จ่ายในงบการเงินตลอดอายุของลูกหนี้และเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่องบกำไรขาดทุนของกิจการอย่างเป็นทางการในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ที่ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้จริง เช่น เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจทางการเงิน และอีกด้านหนึ่งนั้นเพื่อให้การแสดงรายการลูกหนี้คงเหลือในงบการเงินของกิจการถูกแสดงไว้ในมูลค่าที่ถูกต้องตามควร (มูลค่าที่คาดว่าจะได้รับ) ดังนั้นจึงขออธิบายเกี่ยวกับความสำคัญและความหมายของเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ดังต่อไปนี้

2.3.3.1. ความสำคัญของการกันเงินสำรองที่เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ

จากความเสี่ยงของธุรกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งของกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินตามที่กล่าวในข้างต้นแล้ว ในสภาพความเป็นจริงทางธุรกิจมีหลายปัจจัยที่จะ

ส่งผลให้ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ตามงวดที่กำหนดไว้ในสัญญา ซึ่งอาจจะมีทั้งที่ไม่สามารถจ่ายชำระหนี้ได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งแล้วกลับมาจ่ายชำระหนี้ตามปกติในภายหลัง หรืออาจไม่สามารถจ่ายชำระหนี้ได้ทั้งจำนวน แต่เนื่องจากบัญชีลูกหนี้ที่แสดงอยู่ในส่วนของสินทรัพย์ในงบการเงิน ซึ่งกิจการมีความคาดหวังว่าจะได้รับชำระหนี้จากลูกหนี้ แต่ในกรณีที่กิจการไม่สามารถเก็บเงินจากลูกหนี้ได้ กิจการอาจจะรับรู้รายการลูกหนี้รายที่ไม่สามารถเก็บเงินในรอบระยะเวลาบัญชีที่เกิดเหตุการณ์ 5 ดังกล่าว หรืออีกวิธีหนึ่งคือกิจการจะทำการประมาณจำนวนเงินที่คาดว่าจะเก็บเงินไม่ได้โดยการคำนวณจากยอดขายหรือยอดคงเหลือของลูกหนี้ไว้ล่วงหน้า ซึ่งถ้ากิจการปฏิบัติตามวิธีนี้ในงบการเงินของกิจการจะแสดงด้วยมูลค่าสุทธิที่คาดว่าจะได้รับ กล่าวคือมูลค่าสุทธิที่คาดว่าจะได้รับนั้นคำนวณได้จากยอดลูกหนี้คงเหลือหักค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญที่กิจการประมาณการไว้ล่วงหน้า ซึ่งวิธีนี้เป็นวิธีที่กิจการส่วนใหญ่นิยมใช้เนื่องจากงบการเงินจะแสดงมูลค่าของลูกหนี้ได้ใกล้เคียงความเป็นจริงมากกว่าการบันทึกผลเสียหายในรอบระยะเวลาบัญชีที่เกิดหนี้สูญ

2.3.3.2. ผลกระทบของเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญต่อรายได้และค่าใช้จ่ายของกิจการ

กิจการต่างๆ ต่างมีหน้าที่ในการจัดทำงบการเงินเพื่อยื่นต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กรมสรรพากร เป็นต้น โดยสำหรับกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินนั้น การจัดทำงบการเงินจะเป็นไปตามนโยบายการบัญชีของแต่ละกิจการ ซึ่งนโยบายการบัญชีดังกล่าวจะต้องอยู่ภายในหลักเกณฑ์ตามมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้องเพื่อให้แต่ละกิจการมีแนวทางในการคำนวณที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จากการศึกษามาตรฐานการบัญชีที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบันได้นิยามความหมายของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไว้ว่า “ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ หมายถึง จำนวนที่กันไว้สำหรับลูกหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้ และถือเป็นบัญชีปรับมูลค่าที่ตั้งขึ้นเพื่อแสดงเป็นรายการหักจากบัญชีลูกหนี้ในงบการเงิน เพื่อให้คงเหลือเป็นมูลค่าสุทธิของลูกหนี้ที่คาดว่าจะเรียกเก็บได้”¹⁵ เนื่องจากจำนวนเงินของลูกหนี้ที่คาดว่าจะเก็บไม่ได้มีลักษณะเป็นผลเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น วิธีการตั้งค่าเผื่อจะเป็นวิธีที่เหมาะสมก็ต่อเมื่ออยู่ในสภาพการณ์ที่มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ ว่าทรัพย์สินจะมีมูลค่าลดน้อยลงและผลเสียหายนั้นสามารถประมาณได้อย่างมีความสมเหตุสมผล ทั้งนี้มาตรฐานการบัญชีได้กำหนดแนวทางวิธีการคำนวณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไว้โดยยึดหลักการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายกับรายได้ของรอบระยะเวลาบัญชี และบัญชีลูกหนี้ ณ วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี จะแสดงในมูลค่าที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงไว้ดังต่อไปนี้

การที่รับรู้เกี่ยวกับลูกหนี้ที่สูญในทางปฏิบัตินั้นเป็นไปได้ในสองกรณี กล่าวคือ

(1) ไม่บันทึกรายการจนกว่าในรอบระยะเวลาบัญชีที่มีลูกหนี้สูญจริง จึงจะบันทึกเป็นผลเสียหายในรอบระยะเวลาบัญชีนั้น โดยการวัดตัดจำหน่ายโดยตรง ซึ่งมีการบันทึกบัญชีดังนี้

เดบิต หนี้สูญ (ค่าใช้จ่าย)

เครดิต ลูกหนี้

(2) การประมาณจำนวนหนี้ที่คาดว่าจะเก็บไม่ได้ โดยคำนวณจากยอดขายหรือยอดลูกหนี้ โดยวิธีการตั้งค่าเผื่อ ซึ่งมีการบันทึกบัญชีในรอบระยะเวลาบัญชีที่บันทึกการขายดังนี้

เดบิต หนี้สงสัยจะสูญ (ค่าใช้จ่าย)

เครดิต บัญชีปรับมูลค่าลูกหนี้ หรือค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ

วิธีการคำนวณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญตามมาตรฐานการบัญชีสำหรับกิจการทั่วไป มักนิยมใช้วิธีที่ในการตั้งค่าเผื่อ ดังต่อไปนี้

(1) คำนวณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเป็นร้อยละของยอดขาย โดยกิจการจะต้องอาศัยประสบการณ์ที่ผ่านมาเกี่ยวกับจำนวนลูกหนี้ที่เก็บไม่ได้ มาเทียบเป็นสัดส่วนกับยอดขาย ทั้งนี้อาจคิดจากยอดขายรวมและยอดขายเชื่อ ขึ้นอยู่กับลักษณะของลูกหนี้ของแต่ละกิจการว่ามีความสัมพันธ์กับยอดขายแบบใด

(2) คำนวณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเป็นร้อยละของยอดลูกหนี้ โดยอ้างอิงจากประสบการณ์ที่ผ่านมา กิจการจะสามารถประมาณอัตราร้อยละของลูกหนี้ที่คาดว่าจะเก็บเงินไม่ได้ต่อ

¹⁵ สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 101 เรื่อง หนี้สงสัยจะสูญและหนี้สูญ.

ยอดลูกหนี้ที่ค้างค้างอยู่ หรืออาจจะจัดกลุ่มลูกหนี้จำแนกตามอายุของหนี้ที่ค้างชำระ โดยอัตราการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญสำหรับลูกหนี้กลุ่มที่ค้างชำระนานจะสูงกว่าลูกหนี้ที่เพิ่งเริ่มค้างชำระ

(3) คำนวณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญโดยพิจารณาลูกหนี้แต่ละราย โดยเป็นการพิจารณาเฉพาะรายที่คาดว่าจะเรียกเก็บไม่ได้เท่านั้น วิธีนี้อาจไม่เหมาะถ้ากิจการมีลูกหนี้จำนวนหลายราย

ทั้งนี้อาจสรุปเกี่ยวกับเกี่ยวกับวิธีการคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ได้ดังต่อไปนี้

- กิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง ซึ่งมีการจัดชั้นหนี้ที่ชัดเจนและใช้อัตราในการตั้งเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญตามหลักเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดเหมือนกิจการที่เป็นสถาบันการเงิน เนื่องจากลักษณะการประกอบธุรกิจที่ไม่มีความแตกต่างกันตามที่กล่าวรายละเอียดในหัวข้อ 2.2.2 และ 2.3.2 กล่าวคือ มีการดำเนินงานทางธุรกิจที่เหมือนกัน มีลักษณะของลูกหนี้จากการให้สินเชื่อเหมือนกัน มีการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลด้วยวิธีการเดียวกัน ดังนั้นจึงนำหลักเกณฑ์ในการตั้งสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญที่มาจากการจัดชั้นหนี้และการกันสำรองตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ดี มีความชัดเจน และมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการมาปรับใช้ เช่นเดียวกับกิจการที่เป็นสถาบันการเงิน

- กิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่ประกอบธุรกิจทั่วไปจะมีการตั้งเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญตามหลักเกณฑ์ที่มาตรฐานการบัญชี โดยจะทำการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญในกรณีที่มีข้อบ่งชี้ว่าลูกหนี้ที่คงเหลืออาจจะไม่ชำระหนี้ จากประสบการณ์ในอดีตของกิจการ หรือในกรณีที่ไม่มีข้อบ่งชี้เกี่ยวกับโอกาสที่ลูกหนี้ของกิจการจะกลายเป็นหนี้สูญ กิจการอาจจะเลือกที่จะไม่บันทึกประมาณการหนี้สงสัยจะสูญก็สามารถทำได้ ซึ่งข้อนี้จะแตกต่างจากกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง ซึ่งเป็นธุรกิจที่กระทบประชาชนเป็นส่วนมากจึงไม่สามารถที่จะเลือกไม่ตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญได้

ตารางที่ 4 การจัดชั้นหนี้และอัตราการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน เปรียบเทียบระหว่างธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งกับธุรกิจทั่วไป

ชั้นหนี้	อัตราการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ	
	ธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง	ธุรกิจทั่วไป
เหมือนกัน	แตกต่างกัน	
ยังไม่ครบกำหนดชำระ	ร้อยละ 1	อัตราร้อยละที่ใช้ประมาณการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญประมาณจากประสบการณ์ในอดีตและลักษณะของลูกหนี้ของแต่ละกิจการ หรืออาจไม่ตั้งในกรณีที่ไม่มีข้อบ่งชี้
เกินกำหนดชำระไม่เกิน 3 เดือน	ร้อยละ 2	
เกินวันครบกำหนดชำระ 3 - 6 เดือน	ร้อยละ 100	
เกินวันครบกำหนดชำระ 6 - 12 เดือน	ร้อยละ 100	
เกินวันครบกำหนดชำระ เกินกว่า 12 เดือน	ร้อยละ 100	
ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้	ตัดหนี้สูญทั้งจำนวน	

สำหรับกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่ประกอบธุรกิจทั่วไปนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรจัดประเภทแยกออกจากเรื่องที่กำลังศึกษา เนื่องจากลักษณะการประกอบธุรกิจที่แตกต่างกัน รวมถึงกิจการเหล่านั้นไม่มีภาระทางภาษีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการเหมือนกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง เช่น ภาระภาษีมูลค่าเพิ่มที่เกิดขึ้นตามงวดที่ถึงกำหนดชำระ (แม้จะไม่ได้รับเงินจากลูกหนี้) ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอกำหนดเฉพาะกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งซึ่งมีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การตั้งเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทยเท่านั้น ทั้งนี้ สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการคำนวณและการจัดชั้นหนี้ของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินจะกล่าวในหัวข้อถัดไป

2.3.4. หลักเกณฑ์การคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

สำหรับกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน สามารถจำแนกหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญตามที่กล่าวมาในข้างต้นได้ 2 ประเภทหลัก ดังนี้

- กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ที่มีการคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ โดยนำหลักเกณฑ์ในการจัดชั้นหนี้และการกันสำรองตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยมาใช้ ซึ่งกิจการในกลุ่มนี้จะมีหลักเกณฑ์จัดชั้นหนี้และการกันสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเช่นเดียวกับกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่สถาบันการเงิน ตามที่กล่าวไว้ในหัวข้อ 2.2.4 โดยสำหรับชื่อที่ใช้เรียกแต่ละชั้นหนี้ของกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินนั้นจะใช้ชื่อตามตารางที่แสดงรายละเอียดด้านล่าง (ตารางที่ 5) แต่หากพิจารณาวิธีการจัดกลุ่มลูกหนี้แล้วจะพบว่าเป็นเกณฑ์เดียวกันกับชั้นหนี้ของสถาบันการเงินตามตัวอย่างในตารางที่ 6

ตารางที่ 5 การจัดชั้นหนี้และอัตราการตั้งเงินสำรองของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินแบบที่ 1

การจัดชั้นหนี้	อัตราการตั้งเงินสำรอง ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ
ยังไม่ครบกำหนดชำระ	ร้อยละ 1
เกินกำหนดชำระไม่เกิน 3 เดือน	ร้อยละ 2
เกินวันครบกำหนดชำระ 3 - 6 เดือน	ร้อยละ 100
เกินวันครบกำหนดชำระ 6 - 12 เดือน	ร้อยละ 100
เกินวันครบกำหนดชำระ เกินกว่า 12 เดือน	ร้อยละ 100
ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้	ตัดหนี้สูญทั้งจำนวน

ตัวอย่าง การจัดกลุ่มลูกหนี้ตามอายุหนี้ที่ค้างและการคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของกิจการที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

ตารางที่ 6 ตัวอย่างการคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

ลูกหนี้	256x			
	ยอดลูกหนี้สุทธิ	ยอดลูกหนี้หลักหักหลักประกัน	อัตราที่ใช้ในการตั้งค่าเผื่อ (ร้อยละ)	ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ
	1	2	3	$4 = (1-2)*3$
จัดชั้นปกติ (ค้างชำระไม่เกิน 1 เดือน)	44,315	2,310	1	418
ชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ (ค้างชำระเกิน 1 – 3 เดือน)	2,952	230	2	54
ชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน (ค้างชำระเกิน 3 – 6 เดือน)	427	184	100	243
ชั้นสงสัย (ค้างชำระเกิน 6 – 12 เดือน)	320	135	100	185
ชั้นสงสัยจะสูญ (ค้างชำระเกิน 1 ปี)	206	204	100	2
รวม	48,040	3,063		902

- กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน มีการคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ โดยใช้การจัดชั้นหนี้และอัตราการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญตามนโยบายการบัญชีของกิจการ ซึ่งนโยบายดังกล่าวมาจากการประมาณการโดยใช้ข้อมูลและประสบการณ์ในอดีต ประกอบกับดุลยพินิจของฝ่ายบริหาร ซึ่งจากการศึกษาพบว่าโดยส่วนใหญ่ที่ใช้กันในทางธุรกิจจะเป็นการคำนวณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญโดยเป็นร้อยละของกลุ่มลูกหนี้ โดยจำแนกตามอายุของหนี้ที่ค้างชำระ และอัตราการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญสำหรับลูกหนี้กลุ่มที่ค้างชำระนานจะสูงกว่าลูกหนี้ที่เพิ่งเริ่มค้างชำระสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 7 การจัดชั้นหนี้และอัตราการตั้งเงินสำรองของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินแบบที่ 2

การจัดชั้นหนี้	ร้อยละ
ลูกหนี้ปกติและค้างชำระ 1 งวด	1
ลูกหนี้ค้างชำระ 2-3 งวด	2
ลูกหนี้ค้างชำระ 4-6 งวด	20

การจัดชั้นหนี้	ร้อยละ
ลูกหนี้ค้างชำระ 7-12 งวด	50 – 100
ลูกหนี้ค้างชำระเกิน 12 งวด	100

จากตัวอย่างการจัดชั้นหนี้ของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งแบบที่ 2 นั้นจะพบว่าสิ่งที่แตกต่างกันตัวอย่างในแบบที่ 1 ประการแรกคือ อัตราการตั้งสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อและสัญญาเช่าการเงินในชั้นที่ 2 (ลูกหนี้ค้างชำระ 4-6 งวด) และ ชั้นที่ 3 (ลูกหนี้ค้างชำระ 7-12 งวด) ที่มีอัตราที่น้อยกว่าการตั้งตามหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยในแบบที่ 1 และอีกประการหนึ่งคือ ชื่อชั้นหนี้แต่ละชั้น และเกณฑ์การจัดกลุ่มที่แตกต่างกัน เพราะฉะนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าสำหรับกลุ่มกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินซึ่งควรที่จะได้รับสิทธิเสมอภาคเท่ากับกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินนั้นควรจะมีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์เดียวกันอย่างเคร่งครัด ซึ่งคือกลุ่มกิจการที่กล่าวถึงในแบบแรกเท่านั้น

2.4. มาตรการทางภาษีเงินได้นิติบุคคลในกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินและที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายตามมาตรา 65 ตรี(1) (ค) ที่กำหนดให้เงินสำรองต่างๆ นอกจากเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สูญหรือหนี้สงสัยจะสูญ สำหรับหนี้จากการให้สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ได้กันไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์หรือกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ (“สถาบันการเงิน”) ถือเป็นรายจ่ายต้องห้ามในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งส่งผลให้กิจการที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งไม่สามารถนำเงินสำรองสำหรับค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมาหักเป็นค่าใช้จ่ายทางภาษีได้ ดังนั้นในบทนี้จึงขออธิบายหลักการทั่วไปและหลักการพื้นฐานกฎหมายภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

2.4.1. หลักการทั่วไปและหลักการพื้นฐานกฎหมายภาษีอากร

หลักการทั่วไปและหลักการพื้นฐานกฎหมายภาษีอากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลที่สำคัญต่อระบบการจัดเก็บภาษีอากรที่ตื้นนั้นประกอบไปด้วยหลายหลักการ ทั้งนี้หากพิจารณาเฉพาะหลักการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัยจะพบว่าหลักการทั่วไปที่เกี่ยวข้องคือหลักการบริหารภาษีอากร โดยมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

2.4.1.1. หลักการบริหารภาษีอากรที่ดี

เนื่องจากรัฐแต่ละรัฐมีภาระหน้าที่ในการดูแลและจัดการสวัสดิการขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนในรัฐนั้นๆ ซึ่งการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับสวัสดิการขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องใช้เงินเป็นจำนวนมากเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการขั้นพื้นฐานของประชาชนในรัฐนั้น

(2) หลักความเป็นธรรมสัมพัทธ์5 (The Principle of Relative Equity)

จากหลักความเป็นธรรมสัมบูรณ์ที่กล่าวในข้างต้นนั้น จะพบว่าหลักการดังกล่าวยังคงขาดการพิจารณาในเรื่องจำนวนภาษีที่ผู้เสียภาษีอากรแต่ละรายเสียไปกับประโยชน์ที่ได้รับจากรัฐ ซึ่งอาจสรุปหลักการที่ยังทำให้ระบบการจัดเก็บภาษีไม่เป็นธรรมได้ดังนี้

(2.1) หลักผลประโยชน์ (The Benefit Principle)

“การเก็บภาษีตามผลประโยชน์ที่ได้รับนั้น กำหนดไว้ว่าผู้ที่ได้รับส่วนของประโยชน์จากการบริการของรัฐนั้นจะต้องเป็นผู้เสียภาษีเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการผลิตนั้นตามสัดส่วนของประโยชน์ที่ได้รับ คือผู้ที่ได้รับผลประโยชน์มากก็ต้องเสียภาษีมาก ในขณะที่ผู้ที่ได้รับประโยชน์น้อยก็ควรเสียภาษีน้อย ส่วนผู้ที่ไม่ได้รับประโยชน์ก็ไม่ต้องเสียภาษีอย่างใดก็ตาม การจัดเก็บภาษีตามหลักผลประโยชน์จะมีข้อยุ่งยากในทางปฏิบัติหลายประการ คือ ผลประโยชน์ที่รัฐจัดสรรให้กับประชาชนนั้นบางอย่างไม่อาจวัดมูลค่าของผลประโยชน์ที่ประชาชนแต่ละคนจะได้รับ เช่น การบริหารป้องกันประเทศ การบริหารประเทศ เป็นต้น”¹⁷

(2.2) หลักความสามารถในการเสียภาษี (The Ability-to-pay-Principle)

“การจัดเก็บภาษีตามหลักความสามารถในการเสียภาษี จะใช้ความสามารถในการเสียภาษีของบุคคลซึ่งอาจวัดจากทรัพย์สิน รายได้ หรือการใช้จ่ายของแต่ละบุคคลเป็นเกณฑ์กำหนดจำนวนภาษีที่ต้องเสียคือผู้มีความสามารถในการเสียภาษีมากก็ต้องเสียภาษีให้กับรัฐมาก ผู้ที่มีความสามารถในการเสียภาษีน้อยก็ควรเสียภาษีน้อยตามขนาดความสามารถในการเสียภาษีของแต่ละบุคคล”¹⁸

นอกจากนี้การจัดเก็บภาษีตามหลักความสามารถในการเสียภาษีเป็นเกณฑ์นั้น ยังอาจจำแนกความเป็นธรรมของภาษีอากรได้ดังนี้

1) ความเป็นธรรมในแนวนอน (Horizontal equity) คือ ผู้เสียภาษีที่มีฐานะเท่าเทียมกันควรได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน กล่าวคือผู้เสียภาษีที่มีความสามารถในการชำระภาษีอากรเท่าเทียมกัน จะต้องเสียภาษีอากรที่เท่ากัน

2) ความเป็นธรรมในแนวตั้ง (Vertical equity) ผู้เสียภาษีที่มีฐานะไม่เท่าเทียมกัน ควรได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างกัน กล่าวคือผู้เสียภาษีที่มีความสามารถในการชำระภาษีอากรต่างกัน ควรจะเสียภาษีอากรต่างกันโดยที่ความแตกต่างกันนั้น ต้องเป็นความแตกต่างที่เหมาะสม

¹⁷ ศุภรัตน์5ควัฒนธูล, เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายภาษีอากร 1 หน่วยที่ 1-7, พิมพ์ครั้งที่ 8 (นนทบุรี: สำนักพิมพ์5มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2551), หน้า 48.

¹⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 48.

จากเนื้อหาที่กล่าวมานั้น เห็นได้ว่ารัฐจำเป็นต้องมี หลักเกณฑ์ที่จะใช้วัด “ความสามารถในการชำระภาษีอากร” ที่เป็นธรรมให้แก่ผู้เสียภาษีทุกๆ รูปแบบ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว ความสามารถในการชำระภาษีอากรของผู้เสียภาษีจะถูกวัดจากตัวแปรหลัก 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) รายได้ของผู้เสียภาษี 2) ระดับการบริโภคของผู้เสียภาษี และ 3) ระดับความมั่งคั่งของผู้เสียภาษี

เมื่อพิจารณาหลักความเป็นธรรมในแนวนอนและแนวตั้ง สำหรับกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินและไม่ใช่สถาบันการเงินแล้วนั้นจะ พบว่าขาดความเป็นธรรมในแนวนอน เนื่องจาก “กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบัน การเงิน” และ “กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน” มีความสามารถในการ เสียภาษีที่อยู่ในระดับเดียว พิจารณาจากหลักเกณฑ์เรื่องรายได้ของผู้เสียภาษี กล่าวคือกิจการทั้งสอง ประเภทมีการประกอบกิจการที่มีลักษณะเดียวกัน รายได้ต่อสัญญาต้องอยู่ในเขตแดนที่กฎหมาย กำหนดซึ่งไม่มีข้อกำหนดแตกต่างกัน เช่น รายได้ดอกเบี้ยต้องคำนวณโดยวิธีอัตราดอกเบี้ยคงที่ (Fixed rate) หรืออัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (Effective interest rate) แต่ “กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่า แบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงิน” ได้รับสิทธิในการนำเงินสำรองที่กั้นไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมา หักเป็นรายจ่ายได้ทำให้เสียภาษี ในขณะที่ “กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบัน การเงิน” ที่ไม่สามารถหักรายจ่ายจากเงินสำรองฯ ดังกล่าวได้ จึงเป็นข้อพิจารณาที่เห็นได้ชัดว่า เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดให้ “กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงิน” สามารถ นำเงินสำรองฯ มาหักเป็นรายจ่ายทางภาษีได้นั้นขัดต่อหลักความเป็นธรรม

2.4.1.1.2. หลักความแน่นอน (Certainly)

การจัดการภาษีอากรที่ดีและมีประสิทธิภาพได้นั้น จะต้องมา จากหลักความแน่นอน คือ ภาษีอากรที่จะเรียกเก็บจากผู้เสียภาษีนั้นจะต้องมีความชัดเจนแน่นอน ทั้ง ในส่วนของฐานภาษี ขั้นตอนการประเมินภาษี และวิธีการจัดเก็บภาษี โดยการกำหนดความแน่นอน เหล่านี้ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลไม่เป็นไปตามความต้องการของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

จากการศึกษาพบว่า การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลจาก กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินและไม่ใช่สถาบันการเงินนั้น ได้มีการ กำหนดฐานภาษี อัตราภาษี วิธีการคำนวณ และวิธีการเสียภาษีไว้ตามหลักความแน่นอนแล้ว

2.4.1.1.3. หลักความสะดวก (Convenience)

ในโลกยุคดิจิทัลในปัจจุบันที่การทำธุรกรรมต่างๆ สะดวกสบาย และสามารถทำได้อย่างรวดเร็วนั้น โครงสร้างภาษีอากรที่ดีก็ควรต้องมีการนำหลักความ สะดวกมาปรับใช้ กล่าวคือควรต้องเรียกเก็บตรงตามเวลา ช่วงเวลาที่ผู้เสียภาษีมีความสะดวกที่จะ ชำระภาษี สถานที่จัดเก็บก็ต้องสะดวกในการเดินทางมาติดต่อ และวิธีการชำระจะต้องทำให้ผู้เสียภาษี ได้รับความสะดวกมากที่สุดรวมทั้งสะดวกแก่เจ้าหน้าที่รัฐในการจัดเก็บด้วย

จากการศึกษาพบว่าระบบการจัดเก็บและการยื่นแบบภาษีเงินได้ของนิติบุคคลในปัจจุบันนั้น กรมสรรพากรได้มีการนำเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาใช้ เช่น การยื่นแบบภาษีเงินได้ออนไลน์ ซึ่งก่อให้เกิดความสะดวกแก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษี และเจ้าหน้าที่กรมสรรพากร

2.4.1.1.4. หลักความประหยัด (Economy)

ระบบภาษีอากรที่ดีและมีประสิทธิภาพที่แท้จริง หากมีการนำหลักการต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นมาปรับใช้แล้วนั้น ควรจะส่งผลให้มีการลดต้นทุนในการจัดเก็บภาษีอากรได้ ซึ่งจะทำให้เงินที่รัฐจัดเก็บจากผู้เสียภาษีนั้นจะได้นำไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มจำนวนหากมีต้นทุนในการจัดเก็บภาษีที่ต่ำ

จากหลักการบริหารภาษีอากรที่ดีที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่าหากการจัดเก็บภาษีเป็นไปตามแนวทางดังกล่าวที่ เป็นหลักการพื้นฐานในการจัดเก็บภาษีอากร เป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบของภาษี และการจัดเก็บภาษีได้เป็นอย่างดีแล้วนั้นจะเป็นการส่งเสริมระบบภาษีอากรที่ดีของประเทศนั้นๆ และเมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ดังกล่าวกับกิจการที่ให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินและที่ไม่ใช่สถาบันการเงินพบว่า แนวทางการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลของ “กิจการที่ให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน” ที่เกี่ยวกับการหักจ่ายจากเงินสำรองที่กั้นไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญนั้นยังขาดในส่วนหลักความเป็นธรรมที่ควรนำมาปรับใช้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมระหว่าง “กิจการที่ให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงิน” กับ “กิจการที่ให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน”

2.4.2. หลักการพื้นฐานกฎหมายภาษีอากร

ภาษีอากรเป็นสิ่งที่รัฐใช้อำนาจผ่านทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเรียกเก็บจากประชาชน เพื่อที่จะนำเงินดังกล่าวไปใช้ดำเนินงานในส่วนที่เป็นสาธารณะให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากรต่างมีการอ้างอิงหลักการพื้นฐานจากกฎหมายลำดับสูงสุดของประเทศ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยปรากฏหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักความชอบด้วยกฎหมายภาษี หลักความเสมอภาคทางภาษี หลักการบังคับใช้ทั่วไป หลักความเป็นกลางหรือการแทรกแซงทางภาษี ในที่นี้จะกล่าวถึงเพียง “หลักความเสมอภาคทางภาษี” ซึ่งความเกี่ยวข้องกันกับเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

หลักความเสมอภาคทางภาษี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับความเสมอภาคไว้ในมาตราดังต่อไปนี้

มาตรา 4 “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน”¹⁹

¹⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560.

มาตรา 27 “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพ ได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กร ของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม”²⁰

ศาสตราจารย์ 5 ดร. ศุภลักษณ์ 5 พินิจภูวดล ได้อธิบายเกี่ยวกับหลักความเสมอภาคไว้ ความว่า “ฝ่ายนิติบัญญัติจึงสามารถกำหนดบทบัญญัติกฎหมายภาษีอากร (ระบบภาษี) ที่บังคับใช้แก่บุคคลแตกต่างกันได้หากบุคคลนั้นมีสาระสำคัญ หรือพฤติกรรมทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็สภาพทางครอบครัว สถานภาพที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ รวมถึงการออกมาตรการทางกฎหมายภาษีเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจตามสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนไป”²¹

จากบทบัญญัติดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าหลักความเสมอภาคเป็นหลักการพื้นฐานประการหนึ่งของกฎหมายภาษี ที่กำหนดให้ต้องมีการปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน หากบุคคลนั้นมีสาระสำคัญที่ไม่แตกต่างกัน หรืออาจจะกล่าวได้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายภาษีต้องไม่มีลักษณะที่เป็นที่เป็นการเลือกปฏิบัติ หรือให้สิทธิแก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ยกเว้นในกรณีที่บุคคลเหล่านั้นมีสาระสำคัญที่แตกต่างกัน หรือพฤติกรรมทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน

จากการศึกษาแนวทางการชำระภาษีของผู้เสียภาษีบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน หรืออีกนัยหนึ่งคือการศึกษาเทคนิควิธีการทางภาษีที่ก่อให้เกิดความเสมอภาคหรือความเป็นธรรมระหว่างประชาชน ทำให้สามารถแบ่งประเภทความเสมอภาคทางภาษีได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1) “ความเสมอภาคในเชิงคณิตศาสตร์ โดยพิจารณาความเสมอภาคตามสัดส่วนของจำนวนตัวเลขรายได้ของผู้เสียภาษี เช่น ผู้มีรายได้ 10,000 บาท เสียภาษีจำนวน 1,000 บาท ส่วนผู้มีเงินได้ 100,000 บาท เสียภาษีเงินได้ 10,000 บาท เท่ากับว่าผู้มีเงินได้เสียภาษีทุกคนมีรายได้จำนวนเท่ากันจึงต้องเสียภาษีด้วยจำนวนเงินที่เท่ากัน หรือในอัตราภาษีเดียวกันเทียบได้กับการจัดเก็บภาษีรายหัวหรืออัตราภาษีคงที่

แต่เนื่องจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะใช้ได้ดีก็ต่อเมื่อประชาชนทุกคนมีฐานะทางเศรษฐกิจเท่าเทียมกัน เพราะให้ความสำคัญกับจำนวนเงินที่ผู้เสียภาษีต้องชำระในจำนวนที่เท่ากัน แต่

²⁰ เรื่องเดียวกัน

²¹ ศุภลักษณ์ 5 พินิจภูวดล, กฎหมายภาษีอากร, (กรุงเทพฯ : บริษัท ที.เค.เอส. สยามเพรส แมนเนจเม้นท์จำกัด, พิมพ์ครั้งที่ 4, ตุลาคม 2556), หน้า 120.

ในความเป็นจริงแล้วผู้เสียหายแต่ละคนต่างมีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ทำให้หลักการดังกล่าวไม่อาจใช้ได้ในทางปฏิบัติ”²²

2) “ความเสมอภาคในเชิงข้อเท็จจริงหรือส่วนบุคคล เป็นการพิจารณาภาษีตามสัดส่วนความสามารถในการเสียสละเงินของผู้เสียหายหรือการกระจายความมั่งมีหรือความร่ำรวย โดยหลักการนี้มีแนวคิดว่าการกำหนดอัตราภาษีแบบก้าวหน้า เป็นอัตราภาษีที่สูงขึ้นเมื่อฐานภาษีเพิ่มขึ้น”²³

จากหลักความเสมอภาคทางกฎหมายภาษีอากรที่กล่าวมานั้น สำหรับกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิงที่มีการดำเนินธุรกิจลักษณะเดียวกันนั้น ควรที่จะได้รับสิทธิในทางภาษีที่ไม่แตกต่างกัน โดยเฉพาะหลักเกณฑ์เรื่องรายจ่ายในทางภาษี ที่ควรต้องกำหนดให้กิจการที่ดำเนินธุรกิจลักษณะเดียวกันได้รับสิทธิในการนำเงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมาใช้เป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ เพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลโดยไม่มีเงื่อนไขหรือข้อกำหนดที่แตกต่างกัน แต่พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 17) พ.ศ. 2540²⁴ ได้มีการกำหนดบทบัญญัติที่ก่อให้เกิดความแตกต่างสำหรับเงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สูญหรือหนี้สงสัยจะสูญสำหรับหนี้จากการให้สินเชื่อ ของธุรกิจให้สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ที่ได้กักไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์หรือกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ หลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ให้ได้รับการบรรเทาภาระโดยสามารถนำไปหักเป็นรายจ่ายได้นั้น เป็นการให้สิทธิเพียงเฉพาะประเภทกิจการที่ระบุ หากพิจารณาตามหลักการพื้นฐานกฎหมายภาษีอากรจะพบว่าข้อกำหนดดังกล่าวนั้นขัดต่อหลักความเสมอภาคทางภาษีอากร กล่าวคือแต่ละบุคคลย่อมมีสิทธิในการมีโอกาสเท่าเทียมกันอันเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิทางธรรมชาติ การบัญญัติกฎหมายภาษีอากรจึงต้องมีลักษณะทั่วไป มิใช่เป็นกฎหมายที่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งหมายถึงว่า กฎหมายภาษีอากรสามารถบัญญัติใช้บังคับแก่บุคคลที่แตกต่างกันได้ หากบุคคลนั้นมีสาระสำคัญหรือพฤติกรรมทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน ถือเป็น การเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า หลักความเสมอภาคในทางกฎหมาย คือ ความเสมอภาคในสถานการณ์เดียวกัน ซึ่งหลักกฎหมายทั่วไปเกี่ยวกับความเสมอภาคนี้ก่อให้เกิดกฎเกณฑ์ 5 แห่งกฎหมายได้หลายเรื่อง เช่น ความเสมอภาคในหน้าที่และในการเสียภาษีอากร หรือมีความหมายว่า กฎหมายภาษีอากรต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกัน อย่างเช่น กิจการที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิงทั้งที่เป็นสถาบันการเงิน หรือไม่ใช่อินสแตนการเงินก็ควร

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 120.

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 121.

²⁴ มาตรา 3 ให้ยกเลิกความใน (ค) ของมาตรา 65 ตี (1) แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 31) พ.ศ. 2534 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(ค) เงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สูญหรือหนี้สงสัยจะสูญสำหรับหนี้จากการ ให้สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์บริษัทเงินทุน บริษัท หลักทรัพย์ หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ได้กักไว้ ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์หรือกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจ เงินทุน ธุรกิจ หลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ เฉพาะส่วนที่เพิ่มขึ้นจากเงินสำรอง ประเภทดังกล่าวที่ปรากฏในบุคคลของรอบระยะเวลาบัญชีก่อน

เงินสำรองส่วนที่ดั่งเพิ่มขึ้นตามวรรคหนึ่ง และได้นำมาถือเป็นรายจ่ายในการ คำนวณกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิไปแล้วในรอบ ระยะเวลาบัญชีใด ต่อมาหากมีการตั้งเงินสำรอง ประเภทดังกล่าวลดลงให้นำเงินสำรองส่วนที่ดั่งลดลงซึ่งได้ถือเป็นรายจ่ายไปแล้ว นั้น มารวม คำนวณเป็นรายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีที่ตั้งเงินสำรองลดลงนั้น”.

ได้รับสิทธิในการนำเงินสำรองที่กั้นไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญซึ่งมีวิธีการคำนวณเดียวกัน ไปใช้หักเป็นรายจ่ายในทางภาษีได้ไม่แตกต่างกัน แต่จากข้อกฎหมายที่กล่าวมาในข้างต้นนั้นจะพบว่าทั้งกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินและไม่ใช่อสถาบันการเงินนั้นต่างก็มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไร มีวิธีการ และหลักเกณฑ์ในการคำนวณเงินสำรองที่กั้นไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญในส่วนที่เป็นสาระสำคัญไม่แตกต่างกัน แต่กฎหมายกำหนดให้สามารถนำเงินสำรองดังกล่าวไปใช้สิทธิทางภาษีได้แตกต่างกัน ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่อสถาบันการเงิน

2.4.3. หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคล

สำหรับนิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งปลงจันจัดตั้งในรูปแบบบริษัทจำกัด บริษัทจำกัดมหาชน (กิจการที่ไม่ใช่อสถาบันการเงิน) และสถาบันการเงินซึ่งเป็นนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ดังนั้นจึงมีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลจากฐานกำไรสุทธิ ซึ่งประมวลรัษฎากรได้กำหนดลักษณะของรายได้จากกิจการหรือเนื่องจากกิจการไว้ในมาตรา 65 และกำหนดลักษณะของรายจ่ายที่ไม่สามารถนำมารวมการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลไว้ในมาตรา 65 ตรี เพื่อเป็นแนวทางในการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลของกิจการต่างๆ ในที่นี้เพื่อให้สอดคล้องกับเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัยจึงขอล่าถึงเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับรายได้ และรายจ่ายจากเงินสำรองที่กั้นไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเท่านั้น

2.4.2.1. รายได้ของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งเป็นสถาบันการเงินและไม่ใช่อสถาบันการเงิน

รายได้ของธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งนั้น ส่วนใหญ่มาจากรายได้ดอกเบี้ยจากสัญญาเช่าซื้อ หรือรายได้ดอกเบี้ยจากสัญญาเช่าการเงิน โดยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการรับรู้รายได้ของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งเป็นสถาบันการเงินและไม่ใช่อสถาบันการเงินเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีโดยไม่มีข้อแตกต่างกันในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การรับรู้รายได้ของนิติบุคคลที่ประกอบกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินและไม่ใช่อสถาบันการเงินจะรับรู้ตามงวดที่ถึงกำหนดชำระตามสัญญาบวกด้วยต้นทุนทางตรงเริ่มแรก โดยใช้วิธีการรับรู้รายได้ตามอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (Effective Interest Rate) ซึ่งงวดที่ถึงกำหนดชำระของลูกหนี้แต่ละรายอาจจะไม่ตรงกับรอบระยะเวลาบัญชี ดังนั้นสิ้นรอบระยะเวลาบัญชีของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงิน และไม่ใช่อสถาบันการเงิน จะต้องทำการประมาณรายได้ดอกเบี้ยค้างรับสำหรับสัญญาที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระจนถึงวันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชีเพื่อบันทึกเป็นรายได้ค้างรับตามเกณฑ์คงค้างในทางบัญชี

อย่างไรก็ตามในกรณีที่ถูกหนี้ไม่ทำการจ่ายชำระตามงวดที่กำหนดในสัญญา บริษัทหตุยตรีรับรู้รายได้ดอกเบี้ยจากลูกหนี้เช่าซื้อหรือลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงินที่ค้างชำระดอกเบี้ยหรือเงินต้นตั้งแต่ 3 งวดขึ้นไป ยกเว้นมีข้อบ่งชี้ว่าลูกหนี้จะไม่สามารถชำระหนี้ได้แล้ว บริษัทหตุยตรีรับรู้รายได้จากลูกหนี้รายนั้นทันที ซึ่งเป็นไปตามวิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับการตั้งค่าเผื่อหนี้

สงสัยจะสูญสำหรับธุรกิจ consumer finance ที่สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต. กำหนดร่วมกับ สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย²⁵

ทั้งนี้การจะหยุดรับรู้รายได้จากเงินให้สินเชื่อสำหรับลูกหนี้ที่ค้างชำระเกินกว่า 3 เดือน นับตั้งแต่วันครบกำหนดชำระ โดยจะกลับมาบันทึกรับรู้รายได้จากการให้สินเชื่อเมื่อเก็บเงินได้ และบันทึกยกเลิกรายได้สำหรับดอกเบี้ยดังกล่าวที่บริษัทบันทึกบัญชีเป็นรายได้แล้วออกจากบัญชีเมื่อลูกหนี้เป็นลูกหนี้ที่ค้างชำระเงินต้นหรือดอกเบี้ยเกินกว่า 3 เดือนนับจากวันครบกำหนดชำระ เพื่อให้เป็นไปตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย บริษัทจะรับรู้รายได้ตามเกณฑ์ดังกล่าวได้ใหม่เมื่อลูกหนี้ได้ชำระเงินต้นและดอกเบี้ยครบถ้วนแล้ว

ดังนั้นถ้าหากจะพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้นิติบุคคล เงินได้ที่จะต้องนำมารวมคำนวณเป็นกำไรสุทธิเสียภาษีนั้นจึงหมายถึง เงินได้ตามเกณฑ์สิทธิ กล่าวคือรายได้ดอกเบี้ยจากการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งตามงวดที่ครบกำหนดชำระ ตัวอย่างเช่น กิจการ A มีลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อทั้งสิ้น 90,667 บาท โดยในสัญญาเช่าซื้อที่ทำระหว่างบริษัทกับลูกหนี้รายดังกล่าวกำหนดให้ลูกหนี้ต้องทำการจ่ายชำระทุกๆ วันที่ 27 ของเดือน ซึ่งมีกำหนดการจ่ายชำระตามตารางด้านล่าง

²⁵ ระเบียบวิธีปฏิบัติ ที่ ก.ล.ต.ชส.(ว) 2/2547,ความเห็นเกี่ยวกับการตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญของธุรกิจ consumer finance , สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์5

งวดที่	วันที่ครบกำหนดชำระ	เงินงวด	เงินต้น	ดอกเบี้ย
		1 = 2+3	2	3
1	27 มิถุนายน 2561	2,519	806	1,712
2	27 กรกฎาคม 2561	2,519	832	1,686
3	27 สิงหาคม 2561	2,519	859	1,659
4	27 กันยายน 2561	2,519	887	1,632
5	27 ตุลาคม 2561	2,519	915	1,603
6	27 พฤศจิกายน 2561	2,519	945	1,574
7	27 ธันวาคม 2561	2,519	975	1,544
				11,410
8	27 มกราคม 2562	2,519	1,006	1,512
9	27 กุมภาพันธ์ 2562	2,519	1,039	1,480
10	27 มีนาคม 2562	2,519	1,072	1,446
11	27 เมษายน 2562	2,519	1,106	1,412
12	27 พฤษภาคม 2562	2,519	1,142	1,376
13	27 มิถุนายน 2562	2,519	1,179	1,340
14	27 กรกฎาคม 2562	2,519	1,217	1,302
.....
32	27 มกราคม 2564	2,519	2,150	368
33	27 กุมภาพันธ์ 2564	2,519	2,219	299
34	27 มีนาคม 2564	2,519	2,291	228
35	27 เมษายน 2564	2,519	2,364	154
36	27 พฤษภาคม 2564	2,519	2,440	78
	รวม	90,667	53,271	37,396

รูปที่ 4 ตัวอย่างการคำนวณรายได้ดอกเบี้ยจากสัญญาเช่าซื้อ

จากข้อมูลตารางกำหนดการจ่ายชำระในด้านบนนั้น สมมติว่ากิจการ A สิ้นสุดรอบบัญชี วันที่ 31 ธันวาคม 2561 ดังนั้นรายได้ดอกเบี้ยจากสัญญาเช่าซื้อสำหรับปี 2561 ของกิจการ A ที่ต้องนำไปรวมคำนวณเป็นเงินได้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลจะเท่ากับ 11,410 บาท ซึ่งมาจากรายได้ดอกเบี้ยตามสัญญาตั้งแต่งวดที่ 1 - 6 ทั้งนี้แม้ว่ากิจการ A จะยังไม่ได้รับชำระเงินจากลูกหนี้สำหรับงวดที่ 6 ก็ตามซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นไปตามเกณฑ์สิทธิ

2.4.2.2. รายจ่ายของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง

ในที่นี้ผู้วิจัยขอกล่าวถึงรายจ่ายในส่วนเกี่ยวกับประเด็นปัญหาที่ศึกษาเป็นหลัก คือ รายจ่ายที่มาจากเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ

เนื่องจากลักษณะของธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งนั้นต้องมีการกันเงินสำรองไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญซึ่งส่วนใหญ่ถือปฏิบัติตามข้อกำหนดและหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย กิจการจัดชั้นเงินให้สินเชื่อ และตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญขึ้นในอัตราที่

กำหนด การตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญสำหรับหนี้จัดชั้นปกติ และจัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษคำนวณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญชั้นต่ำตามอัตราร้อยละที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด โดยได้นำมูลค่าหลักประกันมาใช้ในการคำนวณเงินสำรองด้วย ส่วนหนี้จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน จัดชั้นสงสัยและจัดชั้นสงสัยจะสูญ คำนวณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญในอัตราร้อยละ 100 สำหรับส่วนต่างระหว่างยอดหนี้คงค้างตามบัญชีกับมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับจากการจำหน่ายหลักประกันซึ่งได้นำมูลค่าหลักประกันประเภทเครื่องจักรมาใช้ในการคำนวณเงินสำรองด้วย นอกจากนี้กิจการสามารถที่จะประมาณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเพิ่มเติมจากอัตราชั้นต่ำตามร้อยละที่ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนด เพราะฉะนั้นผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการนำเงินสำรองที่กั้นไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญตามหลักเกณฑ์ที่กล่าวในเบื้องต้นนั้น มารวมคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลตามประเภทของกิจการดังต่อไปนี้

1. กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงิน

เนื่องจากปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงินในปี พ.ศ. 2540 ธุรกิจส่วนใหญ่ต้องเลิกกิจการหรือล้มละลาย เนื่องมาจากการที่ไม่สามารถเก็บหนี้จากลูกหนี้ได้และกิจการส่วนใหญ่ไม่ได้มีการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญหรือที่สถาบันการเงินเรียกว่า “เงินกั้นสำรอง” ไว้ในจำนวนที่เหมาะสม ส่งผลให้กิจการเป็นจำนวนมากขาดสภาพคล่องทางการเงินและประกอบกับปัจจัยอื่นๆ ก่อให้เกิดผลกระทบเป็นวงกว้าง ภายหลังเหตุการณ์ดังกล่าวหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้องรวมทั้งสภาวิชาชีพบัญชีได้ตระหนักถึงความสำคัญของการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้น จึงมีการออกประกาศและหลักเกณฑ์ที่บังคับให้กิจการที่กระทบต่อประชาชนและสุขภาพเศรษฐกิจของประเทศต้องมีการตั้งค่าเผื่อหนี้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ (“สถาบันการเงิน”) จำเป็นต้องกั้นเงินสำรองไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สูญหรือหนี้สงสัยจะสูญเพิ่มขึ้นจากเดิม แต่เนื่องจากบทบัญญัติของประมวลรัษฎากรที่กำหนดให้นำเงินสำรองต่างๆ ถือเป็นรายจ่ายต้องห้ามในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ก่อให้เกิดภาวะภาษีเกินสมควรแก่ธุรกิจธนาคารพาณิชย์บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์และบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ดังนั้นเพื่อเป็นการลดภาระภาษีให้แก่สถาบันการเงินและทำให้ฐานะทางการเงินของสถาบันการเงินดีขึ้น จึงกำหนดให้เงินสำรองดังกล่าวถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิได้เต็มจำนวน โดยการออกพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 17) พ.ศ. 2540 โดยให้ยกเลิกความใน (ค) ของมาตรา 65 ตรี (1) แห่งประมวลรัษฎากร และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา 65 ตรี (1) (ค) “เงินสำรองที่กั้นไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สูญหรือหนี้สงสัยจะสูญสำหรับหนี้จากการ ให้สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ได้กั้นไว้ ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์หรือกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ เฉพาะส่วนที่ตั้งเพิ่มขึ้นจากเงินสำรอง ประเภทดังกล่าวที่ปรากฏในงบดุลของรอบระยะเวลาบัญชีก่อน

เงินสำรองส่วนที่ตั้งเพิ่มขึ้นตามวรรคหนึ่ง และได้นำมาถือเป็นรายจ่ายในการ คำนวณกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิไปแล้วในรอบระยะเวลาบัญชีใด ต่อมาหากมีการตั้ง

เงินสำรอง ประเภทดังกล่าวลดลง ให้นำเงินสำรองส่วนที่ตั้งลดลงซึ่งได้ถือเป็นรายจ่ายไปแล้วนั้น มารวม คำนวณเป็นรายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีที่ตั้งเงินสำรองลดลงนั้น”

จากการแก้ไขดังกล่าวส่งผลให้สถาบันการเงินสามารถนำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญสำหรับหนี้จากการให้สินเชื่อทุกประเภทของสถาบันการเงิน ซึ่งรวมถึงหนี้จากการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งซึ่งมารวมคำนวณเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีได้ โดยมีเงื่อนไขจากบทบัญญัติของกฎหมาย ดังนี้

- เงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ เฉพาะส่วนที่ตั้งเพิ่มขึ้นจากรอบระยะเวลาบัญชีของปีก่อนหน้านำมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิไปแล้วในรอบระยะเวลาบัญชีที่มีการตั้งเพิ่ม ตัวอย่างเช่น

	31 ธ.ค. 61	31 ธ.ค. 60	เพิ่มขึ้น(ลดลง)
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ	xx	xx	xx
หัก เงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ	250,000	200,000	50,000

รูปที่ 5 รายจ่ายจากเงินสำรองที่มีการตั้งเพิ่มในระหว่างปี

จากตัวอย่างในข้างต้นกิจการสามารถนำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญส่วนที่มีการตั้งเพิ่มในระหว่างปีไปเป็นค่าใช้จ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิสำหรับปี 2561 ได้ทั้งสิ้นจำนวน 50,000 บาท

- ในกรณีที่เงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญลดลงจากรอบระยะเวลาบัญชีของปีก่อน ให้นำเงินสำรองส่วนที่ตั้งลดลงซึ่งได้ถือเป็นรายจ่ายไปแล้ว มารวมคำนวณเป็นรายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีที่ตั้งเงินสำรองลดลงนั้น

	31 ธ.ค. 61	31 ธ.ค. 60	เพิ่มขึ้น(ลดลง)
ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อ	xx	xx	xx
หัก เงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ	250,000	290,000	(40,000)

รูปที่ 6 รายได้จากเงินสำรองที่มีการลดลงในระหว่างปี

จากตัวอย่างในข้างต้นกิจการต้องนำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญส่วนที่ลดลงจากปีก่อน ไปรวมคำนวณเป็นรายได้ในการคำนวณกำไรสุทธิสำหรับปี 2561 ได้ทั้งสิ้นจำนวน 40,000 บาท

2. กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินไม่สามารถนำเงินสำรองต่างๆ รวมทั้งเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญของลูกหนี้จากการเช่าซื้อและลีสซิ่ง แม้ว่าจะมีการคำนวณด้วยหลักการเช่นเดียวกับกิจการที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อและลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินไปรวมเป็นค่าใช้จ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ เพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ เนื่องจากบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร ม.65 ตรี (1) กำหนดให้เงินสำรองต่าง ๆ เป็นรายจ่ายต้องห้าม

บทที่ 3

มาตรการบรรเทาภาระภาษีโดยการนำเงินสำรองที่กักไว้เป็น ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมาหักเป็นรายจ่ายทางภาษี

3.1 มาตรการบรรเทาภาระภาษีโดยการนำเงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญหักเป็นรายจ่ายของประเทศไทย

เนื่องจากธุรกิจให้เช่าซื้อให้เช่าแบบลีสซิ่งของกิจการที่เป็นสถาบันการเงิน (Bank) และที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-Bank) มีการดำเนินธุรกิจที่จำเป็นต้องมีการตั้งเงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ซึ่งอยู่ในสัดส่วนที่มากเพื่อให้เพียงพอต่อความเสียหายของลูกหนี้จากการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งซึ่งในกรณีที่เกิดความเสียหายขึ้น ซึ่งภาครัฐเองก็ได้ตระหนักถึงภาระภาษีที่กิจการเหล่านี้ต้องแบกรับมากกว่ากิจการทั่วไป ดังนั้นจึงมีมาตรการในการบรรเทาภาระภาษีดังนี้

ตามบทบัญญัติของกฎหมายไทยได้มีการกำหนดลักษณะของรายจ่ายต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 65 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร กล่าวคือรายจ่ายตามประมวลรัษฎากรจะต้องไม่มีลักษณะเป็นรายจ่ายที่กฎหมายห้ามมิให้ถือเป็นรายจ่าย ซึ่งเงินสำรองต่างๆ ถือเป็นรายจ่ายต้องห้ามในทางภาษีตามมาตรา 65 ตรี (1) อย่างไรก็ตามในบทบัญญัติมาตรา 65 ตรี (1) (ค) ได้มีการยกเว้นการบรรเทาภาระภาษี โดยการยกเว้นเงินสำรองบางประเภทให้สามารถนำมาหักเป็นรายจ่ายได้ ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับเงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของกิจการให้เช่าซื้อที่เป็นสถาบันการเงินและไม่ใช่สถาบันการเงินเท่านั้น

3.1.1 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของมาตรการบรรเทาภาระภาษีกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงิน

มาตรา 65 ตรี (1) (ค) “เงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สูญหรือหนี้สงสัยจะสูญสำหรับหนี้จากการ ให้สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ได้กักไว้ ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์หรือกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจ หลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ เฉพาะส่วนที่ตั้งเพิ่มขึ้นจากเงินสำรอง ประเภทดังกล่าวที่ปรากฏในงบดุลของรอบระยะเวลาบัญชีก่อน

เงินสำรองส่วนที่ตั้งเพิ่มขึ้นตามวรรคหนึ่ง และได้นำมาถือเป็นรายจ่ายในการ คำนวณกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิไปแล้วในรอบระยะเวลาบัญชีใด ต่อมาหากมีการตั้งเงินสำรอง ประเภทดังกล่าวลดลงให้นำเงินสำรองส่วนที่ตั้งลดลงซึ่งได้ถือเป็นรายจ่ายไปแล้วนั้น มารวม คำนวณเป็นรายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีที่ตั้งเงินสำรองลดลงนั้น”

จากการแก้ไขดังกล่าวส่งผลให้กิจการที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อและลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินสามารถนำเงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สูญมารวมคำนวณเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีได้ โดยมีข้อกำหนดตามมาตรา 65 ตรี (1) (ค) แห่งประมวลรัษฎากร ดังนี้

- เงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สูญหรือหนี้สงสัยจะสูญ สำหรับหนี้จากการให้สินเชื่อเช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง

- เฉพาะเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สูญหรือหนี้สงสัยจะสูญส่วนที่ดั่งเพิ่มขึ้นจากที่ปรากฏในงบดุลของรอบระยะเวลาบัญชีก่อน โดยเงินสำรองส่วนที่ดั่งเพิ่มขึ้นสามารถนำมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิในรอบระยะเวลาบัญชีที่ทำการดั่งเพิ่ม

- หากมีการดั่งเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สูญหรือหนี้สงสัยจะสูญลดลง ให้นำเงินสำรองส่วนที่ดั่งลดลงซึ่งได้ถือเป็นรายจ่ายไปแล้วนั้น มารวมคำนวณเป็นรายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีที่ดั่งเงินสำรองลดลง

3.1.2 หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของมาตรการบรรเทาภาระภาษีกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

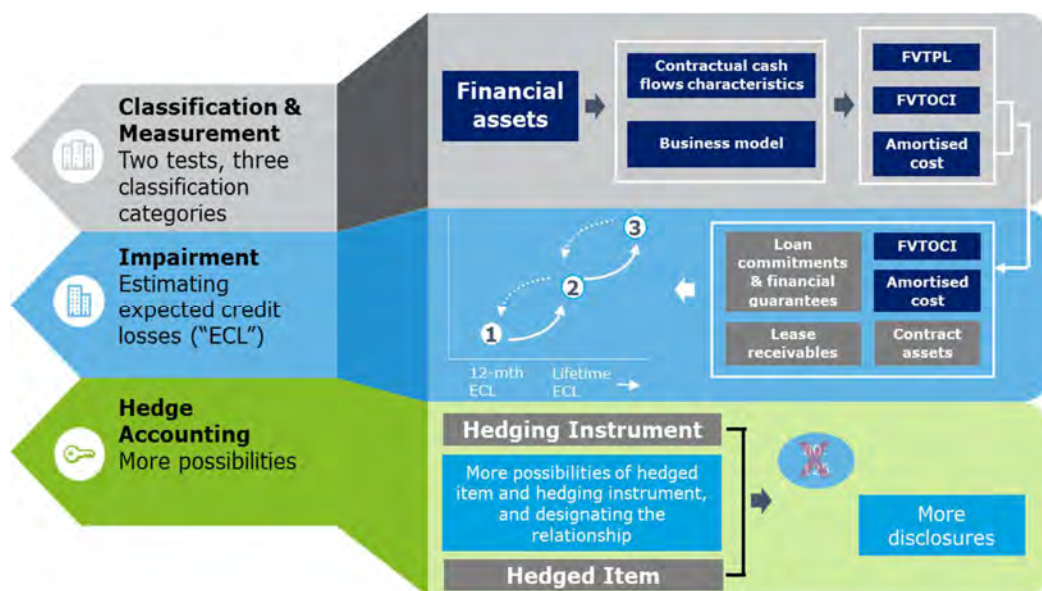
จากการศึกษาพบว่าบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการบรรเทาภาระภาษีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญนั้นไม่ได้ครอบคลุมถึงกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน กล่าวคือกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินไม่สามารถเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญจากเงินให้สินเชื่อเช่าซื้อและลีสซิ่ง ที่มีกรคำนวณด้วยหลักการเช่นเดียวกับกิจการที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อและลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ เพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ เนื่องจากบทบัญญัติแห่งประมวลรัษฎากร ม.65 ตรี (1) กำหนดให้เงินสำรองต่าง ๆ เป็นรายจ่ายต้องห้าม

3.2 มาตรการบรรเทาภาระภาษีโดยการนำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญหักเป็นรายจ่ายของประเทศสิงคโปร์

3.2.1. หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของมาตรการบรรเทาภาระภาษี

สำหรับกฎหมายภาษีเงินได้นิติบุคคลของประเทศสิงคโปร์ได้มีการวางหลักที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของลูกหนี้จากการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งไว้ว่า การคำนวณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญให้ยึดหลักเกณฑ์ตามมาตรฐานรายงานทางการเงินฉบับที่ 109 (Financial Reporting Standards - FRS109 : Classifying and measuring financial instruments) และมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศของประเทศสิงคโปร์ฉบับที่ 9 (SINGAPORE FINANCIAL REPORTING STANDARDS (INTERNATIONAL) SFRS(I) 9 Financial Instruments) แล้วแต่กรณี ทั้งนี้มาตรฐานทั้งสองฉบับนี้จะกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดประเภทเงินให้สินเชื่อและการวัดมูลค่าเงินให้สินเชื่อตั้งแต่เริ่มแรก โดยมีหลักเกณฑ์พื้นฐานมาจากคณะมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ (International accounting standards board: IASB) ได้ออกมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับใหม่ ที่เรียกกันว่า IFRS 9 เพื่อทดแทน IAS 39 ซึ่งเป็นการปรับปรุงหลักการ ตลอดจนวิธีการบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงินให้สะท้อนถึงรูปแบบการดำเนินธุรกิจและสอดคล้องกับการบริหารความเสี่ยงของกิจการมากยิ่งขึ้น โดยมีผลเริ่ม

บังคับใช้สำหรับงบการเงินที่เริ่มในรอบระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2561 ประเทศสิงคโปร์ได้นำมาตรฐานดังกล่าวมาถือปฏิบัติใช้ โดยแบ่งเนื้อหาของ IFRS 9 ออกเป็น 3 ส่วน คือ

รูปที่ 7 ภาพรวมมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ ฉบับที่ 9 เรื่องเครื่องมือทางการเงิน²⁶

(1) การจัดประเภทและการวัดมูลค่าของเครื่องมือทางการเงิน

(2) การรับรู้ผลขาดทุนจากการด้อยค่าของเครื่องมือทางการเงิน หรือการกันเงินสำรอง และ

(3) การบัญชีป้องกันความเสี่ยง

หลักการของ IFRS 9 คือ การกันเงินสำรองเพื่อรองรับผลขาดทุนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต (Expected loss) เพื่อให้สะท้อนความเสี่ยงด้านเครดิตของลูกหนี้ตลอดอายุของลูกหนี้ โดยพิจารณาจากข้อมูลทั้งในอดีต และเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต (Forward-looking) ซึ่งเป็นหลักการต้นแบบของ TFRS 9 ด้วยเช่นกัน

หลักเกณฑ์ในการคำนวณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของลูกหนี้จากการเข้าซื้อและลีสซิ่งตามกฎหมายประเทศสิงคโปร์ตามที่กล่าวมาในช่วงต้นนั้น เป็นการพิจารณาตามแนวทางของมาตรฐานการรายงานการเงินฉบับที่ 109 เรื่องเครื่องมือทางการเงิน โดยเน้นการพิจารณาความเสี่ยงของลูกหนี้จากการให้สินเชื่อ ณ ตั้งแต่เริ่มให้สินเชื่อโดยทำการจัดประเภทและวัดมูลค่าของสินทรัพย์ทางการเงินที่เกี่ยวข้องก่อนว่ามีความซับซ้อนอยู่ในระดับใด เช่น ระดับต่ำ ระดับกลาง ระดับสูง ทั้งนี้ระดับความซับซ้อนดังกล่าวประเมินจากข้อมูลในอดีต (Data History) ข้อมูลจากการปฏิบัติงาน

²⁶ เอกสารประกอบการอบรม เรื่อง การบัญชีเกี่ยวกับเครื่องมือทางการเงิน, กรุงเทพมหานคร, บริษัท ดีลรอยท์ ทัช โฮมัทส โซลูชันส์ จำกัด.

(Operation Data) การกำกับดูแล (Governance) โครงสร้างการกำกับดูแล (Model Governance) กระบวนการควบคุม (Process Controls) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นการเน้นการมองไปข้างหน้า (Forward Looking) ของสินทรัพย์ทางการเงินที่กิจการมีอยู่ว่ามีโอกาสที่จะเกิดการด้อยค่าในอนาคตหรือไม่

3.2.2. หลักเกณฑ์ในการนำเงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของลูกหนี้จากการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ เพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลตามกฎหมายประเทศสิงคโปร์

จากการศึกษาพบว่าประเทศสิงคโปร์มีนโยบายที่สำคัญประการหนึ่งในการให้ความสำคัญกับการประกอบธุรกิจธนาคาร เพื่อผลักดันให้ประเทศสิงคโปร์มีศูนย์กลางทางการเงิน จะเห็นได้ว่าในประเทศสิงคโปร์มีธนาคารหลากหลายประเภท โดยธนาคารพาณิชย์ (Commercial banks) เป็นธนาคารที่อยู่ภายใต้บังคับ Banking Act ซึ่ง Monetary Authority of Singapore (MAS) เป็นหน่วยงานที่กำหนดแนวทางในการควบคุมและกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ของประเทศสิงคโปร์โดยเครื่องมือในการควบคุมและกำกับดูแลธนาคารพาณิชย์ของประเทศสิงคโปร์นั้น มีการใช้เครื่องมือที่เป็นกฎหมาย (Hard Law) ทั้งในระดับพระราชบัญญัติต่างๆ (Act) และกฎหมายลำดับรอง เช่น กฎระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศต่าง ๆ และเครื่องมือประเภทอื่นที่ไม่ใช่กฎหมาย (Soft Law) โดยจะกำหนดเป็นแนวทางในการดำเนินการในการประกอบธุรกิจธนาคาร เช่น การกำหนดแนวทางในเรื่องต่างๆ หนังสือเวียน หรือประมวลจริยธรรม เป็นต้น

ถ้าจะพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งนั้น ในกฎหมายภาษีเงินได้นิติบุคคลของประเทศสิงคโปร์ (Income Tax Act Section 14I : Provisions by banks and qualifying finance companies for doubtful debts and diminution in value of investments) ได้กำหนดไว้ว่าเงินสำรองที่กักไว้สำหรับลูกหนี้ของธนาคารและธุรกิจการเงินที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดสามารถนำมารวมคำนวณเป็นรายจ่ายในการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ โดยมีการกำหนดเกณฑ์ที่สามารถหักได้ เช่น 25% ของกำไรที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์สำหรับปีประเมิน หรือ 1/2% ของมูลค่าที่กำหนดของสินเชื่อในช่วงเวลาพื้นฐานสำหรับปีประเมิน และ 3% ของมูลค่าที่กำหนดของเงินให้สินเชื่อ²⁷

²⁷ Income Tax Act.

5) Subject to subsection (6), the total amount of the provisions to be allowed as a deduction under this section for any year of assessment shall not exceed the lowest of —

(a) 25% of the qualifying profits for the basis period for that year of assessment;

(b) 1/2% of the prescribed value of the loans and investments in securities in the basis period for that year of assessment; and

(c) 3% of the prescribed value of the loans and investments in securities in the basis period for that year of assessment, less the total amount of all deductions previously allowed under this section which have not been deemed to be trading receipts under subsections (2), (2B), (2D), (2F) and (4A)(ii).

ทั้งนี้ยังมีการอ้างอิงถึงคำนิยามของคำว่า “ธุรกิจการเงิน (qualifying finance company)”²⁸ ไปที่ Finance Act. ซึ่งมีความหมายดังต่อไปนี้

“ธุรกิจการเงิน” หมายถึง ธุรกิจของ

(a) การกู้ยืมเงินจากประชาชนโดยการรับฝากและออกใบรับรองหรือเอกสารอื่น ๆ ที่รับทราบหรือแสดงให้เห็นถึงภาระหนี้ต่อสาธารณะและดำเนินการชำระคืนเงินเมื่อมีการโทรหรือหลังจากครบกำหนดระยะเวลาที่ตกลงกันไว้ และ

(b) การให้กู้ยืมเงินกับสาธารณะหรือ บริษัท ที่ถือว่าเกี่ยวข้องกับ บริษัท เงินทุนโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติ บริษัท (ที่อ้างถึงในพระราชบัญญัตินี้ในฐานะบริษัทที่เกี่ยวข้อง) บนพื้นฐานที่สาธารณะหรือ บริษัท ที่เกี่ยวข้อง รับเงินคืนไม่ว่าจะภายในระยะเวลาที่ตกลงกันหรือไม่หรือเป็นงวด ๆ และรวมถึงธุรกิจของการจัดหาเงินทุนธุรกรรมเข้าซื้อที่เกิดขึ้นจากสัญญาเข้าซื้อตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเข้าซื้อซึ่งเงินที่ใช้หรือจะใช้สำหรับธุรกิจดังกล่าวยืมมาจากประชาชน และธุรกิจอื่น ๆ ตามที่หน่วยงานอาจกำหนดเพื่อความมุ่งประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้

ซึ่งข้อกำหนดดังกล่าวนี้เป็นภาระที่ชัดเจนว่ากิจการที่ประกอบธุรกิจให้เข้าซื้อหรือให้เข้าแบบลิสซึ่งไม่ว่าจะดำเนินการโดยสถาบันการเงิน หรือกิจการทั่วไปย่อมได้รับสิทธิในการนำเงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมาถือเป็นรายจ่ายได้ นอกจากนี้ใน Income Tax Act ยังมีภาระระบุว่ากิจการนั้นที่จะสามารถใช้สิทธิได้ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ทางบัญชีที่กำหนด(ต้องคำนวณตามหลักเกณฑ์มาตรฐานการบัญชีที่ระบุ) ซึ่งเป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งที่จะทำให้จำนวนเงินที่ตั้งสำรองนั้นมีวิธีการคิดคำนวณที่เป็นหลักเกณฑ์ที่มีมาตรฐานเดียวกัน

3.3. บทวิเคราะห์เปรียบเทียบการคำนวณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของลูกหนี้จากการให้เข้าซื้อหรือให้เข้าแบบลิสซึ่งเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ เพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลตามบทบัญญัติกฎหมายของประเทศไทย, ประเทศสิงคโปร์

3.3.1. หลักเกณฑ์การคำนวณเงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของกิจการให้เข้าซื้อหรือให้เข้าแบบลิสซึ่งเป็นสถาบันการเงินและกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

จากการศึกษาพบว่าหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญซึ่งประกอบไปด้วยการจัดกลุ่มชั้นของลูกหนี้ และการกำหนดอัตราของเงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญนั้นไม่ได้มีความแตกต่างระหว่างกิจการที่เป็นสถาบันการเงินกับกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ดังรายละเอียดที่สรุปในตารางด้านล่าง

²⁸ Income Tax Act. Section 14I (7). “Qualifying finance company” means a company licensed under the Finance Companies Act to carry on financing business, Income Tax Act.

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบการขึ้นจัดหนี้และอัตราการจัดตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของกิจการที่เป็นสถาบันการเงินและกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

กิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน	การจัดชั้นหนี้		อัตราการจัดตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ
	สถาบันการเงิน		
ยังไม่ครบกำหนดชำระ	ชั้นปกติ	ระยะเวลาค้างชำระ ≤ 1 เดือน	ร้อยละ 1
เกินกำหนดชำระไม่เกิน 3 เดือน	ชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ	1 เดือน < ระยะเวลาค้างชำระ ≤ 3 เดือน	ร้อยละ 2
เกินวันครบกำหนดชำระ 3 - 6 เดือน	ชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน	3 เดือน < ระยะเวลาค้างชำระ ≤ 6 เดือน	ร้อยละ 100
เกินวันครบกำหนดชำระ 6 - 12 เดือน	ชั้นสงสัย	6 เดือน < ระยะเวลาค้างชำระ ≤ 12 เดือน	ร้อยละ 100
เกินวันครบกำหนดชำระเกินกว่า 12 เดือน	ชั้นสงสัยจะสูญ	ระยะเวลาค้างชำระ > 12 เดือน	ร้อยละ 100
ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้	ชั้นสูญ	-	ตัดหนี้สูญทั้งจำนวน

จากหลักเกณฑ์ที่กล่าวมาในข้างต้นนั้นจะพบว่าเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของกิจการที่ให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งทั้งที่เป็นสถาบันการเงินและไม่ใช่สถาบันการเงินนั้นไม่มีความแตกต่างกันในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ กล่าวคือ ทั้งสองกิจการต่างมีพื้นฐานที่ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 101 เรื่อง หนี้สงสัยจะสูญและหนี้สูญ ประกอบกับหลักเกณฑ์ตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับที่ สนส. 5/2559 เนื่องจากทั้งสองกิจการประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง ซึ่งเป็นธุรกิจที่อาจจะกระทบต่อคนหมู่มากในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อสินทรัพย์ของกิจการ (ลูกหนี้ตามสัญญาเช่าซื้อหรือลูกหนี้ตามสัญญาเช่าการเงิน) ดังนั้นกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งจึงสมควรที่จะต้องจัดให้มีการกันสำรองที่เพียงพอ ซึ่งการจัดสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญดังกล่าวเป็นการเพิ่มภาระภาษีให้แก่กิจการเนื่องจากค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญจะเป็นบัญชีที่แสดงปรับมูลค่าลูกหนี้ในงบแสดงฐานะการเงินเพื่อให้ลูกหนี้ที่ปรากฏในงบการเงินแสดงด้วยมูลค่าสุทธิที่คาดว่าจะได้รับจริง และในขณะเดียวกันก็แสดงเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุน แต่เนื่องจากค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายที่ยังไม่ได้เกิดขึ้นจริงในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี เพียงแต่เป็นการทยอยรับรู้ค่าใช้จ่ายจากการประมาณการ ดังนั้นในทางภาษีจึงถือเป็นค่าใช้จ่ายต้องห้าม

ประกอบกับลักษณะของการดำเนินธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งนั้น ลูกหนี้จะมีระยะเวลาตามสัญญาที่ค่อนข้างนาน เช่น 60 งวด หรือ 72 งวด ส่งผลให้ยอดคงเหลือของลูกหนี้ของกิจการลักษณะนี้โดยปกติแล้วจะมียอดคงเหลือจำนวนมาก เมื่อคำนวณค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญสำหรับแต่ละรอบระยะเวลาบัญชีก็จะมีจำนวนที่มากเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าหากกิจการมีลูกหนี้มีคุณภาพต่ำ มีการจ่ายชำระไม่ตรงตามงวดแล้ว ยิ่งเป็นสาเหตุให้เงินสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมีจำนวนที่เพิ่มขึ้นตามไปด้วยส่งผลให้ภาระภาษีดังกล่าวของกิจการให้เช่าซื้อหรือเช่าแบบลีสซิ่งเพิ่มขึ้นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจากข้อเท็จจริงดังกล่าวหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างก็เล็งเห็นถึงภาระภาษี

ดังกล่าวจึงมีการออกพระราชกำหนดแก้ไขประมวลรัษฎากร เพื่อยกเว้นให้เงินสำรองค่าเผื่อนี้สงสัย จะสูญจากหนี้ที่เป็นการให้สินเชื่อนำมาถือเป็นรายจ่ายทางภาษีได้ อย่างไรก็ตามบทบัญญัติของ กฎหมายที่มีการบรรเทาภาระภาษีจากเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญนั้นมิได้กำหนดไว้ อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม เป็นการกำหนดให้เพียงสถาบันการเงินเท่านั้นที่จะได้รับการบรรเทา ภาระภาษีดังกล่าว แม้ว่าต่อมาจะมีกิจการที่ไม่ได้เป็นสถาบันการเงินแต่มีที่มีลักษณะการประกอบธุรกิจ เดียวกัน ใช้หลักเกณฑ์ในการตั้งสำรองที่ไม่แตกต่างกันแต่ก็ไม่ได้มีการปรับปรุงบทบัญญัติของ กฎหมายให้กิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินได้รับสิทธิเสมอภาคกันแต่อย่างใด

3.3.2. หลักเกณฑ์การคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญของกิจการให้ เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งเพื่อนำมาเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ เพื่อเสียภาษีเงินได้นิติ บุคคลตามบทบัญญัติกฎหมายของประเทศไทย, ประเทศสิงคโปร์

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาในข้างต้นนั้นจะพบว่าเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัย จะสูญของกิจการที่ให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งทั้งที่เป็นสถาบันการเงินและไม่ใช่สถาบันการเงินนั้น มีส่วนที่มีหลักเกณฑ์ในการคำนวณที่ไม่แตกต่างกันในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ กล่าวคือ สำหรับใน ประเทศไทยปัจจุบันใช้วิธีการคำนวณตามประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับที่ สนส. 5/2559 ประกอบกับหลักเกณฑ์ตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 101 เรื่อง หนี้สงสัยจะสูญและหนี้สูญ (ในอนาคต จะมีการบังคับใช้มาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับที่ 9 ซึ่งจะมีหลักเกณฑ์เดียวกันกับมาตรฐาน การรายงานทางการเงินระหว่างประเทศที่เป็นสากลที่ปัจจุบันประเทศสิงคโปร์มีการบังคับใช้แล้ว)

หากพิจารณาในด้านภาษีเงินได้นิติบุคคล กิจการที่ให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ เป็นสถาบันการเงินได้รับการยกเว้นให้นำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญไปหักเป็น รายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ตามมาตรา 65 ตรี (1) (ค) ในขณะที่ กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินไม่สามารถนำมาเป็นรายจ่ายในการ คำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลได้

ในขณะที่หลักเกณฑ์ของประเทศสิงคโปร์เกี่ยวกับเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้ สงสัยจะสูญของธนาคารและธุรกิจการเงิน (รวมถึงธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง) ได้รับสิทธิที่ จะนำมาคำนวณเป็นรายจ่ายในการคำนวณภาษีเงินได้นิติบุคคลในรอบระยะเวลาบัญชีได้ โดยมี ข้อกำหนดว่ากิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งนั้นต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ของธุรกิจการเงิน และการคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญจะต้องเป็นไปตาม มาตรฐานการบัญชีของประเทศสิงคโปร์ที่เกี่ยวข้อง เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน

เมื่อเปรียบเทียบข้อกำหนดและหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาแล้วนั้นจะพบว่ากฎหมายภาษี เงินได้ของประเทศสิงคโปร์มีบทบัญญัติที่ชัดเจน ทั้งในเรื่องการจัดประเภทธุรกิจที่มีลักษณะเดียวกัน อยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน เช่น ธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งถูกจัดประเภทเป็นธุรกิจการเงิน ประเภทหนึ่ง ซึ่งมีสิทธิทางกฎหมายที่เท่าเทียมกับธนาคารหรือสถาบันการเงินที่ประกอบธุรกิจ เดียวกัน และในส่วนของการหลักเกณฑ์ในการคำนวณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญก็ ระบุให้ปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีที่อ้างอิงตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินระหว่างประเทศ ซึ่ง ทำให้กิจการที่ประกอบธุรกิจดังกล่าวมีมาตรฐานในการคำนวณที่เป็นหลักเกณฑ์เดียวกัน

บทที่ 4

สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาจากความไม่เป็นธรรม

จากการศึกษาพบว่าบทบัญญัติตามมาตรา 65 ตรี (1) (ค) แห่งประมวลรัษฎากรที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 17) พ.ศ. 2540 ที่กำหนดให้เงินสำรองสำหรับหนี้จากการให้สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ได้กันไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์หรือกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์(“สถาบันการเงิน”) สามารถนำมาเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลได้นั้น ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและเป็นการเพิ่มภาระภาษีเกินสมควรแก่กิจการให้เข้าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

4.1. สภาพปัญหาจากการที่กิจการให้เข้าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินไม่สามารถนำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

4.1.1. ความไม่เป็นธรรมจากการที่กิจการให้เข้าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินไม่สามารถนำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

จากการศึกษาในบทที่ 3 พบว่าบทบัญญัติของกฎหมายตามมาตรา 65 ตรี (1) ได้บัญญัติให้เงินสำรองต่างๆ เป็นรายจ่ายต้องห้าม แต่มีการให้ข้อยกเว้นสำหรับกิจการบางประเภทที่สามารถนำเงินสำรองมาถือเป็นรายจ่ายได้ในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ ในที่นี้ขอกกล่าวถึงเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สูญหรือหนี้สงสัยจะสูญตามมาตรา 65 ตรี (1) (ค)

“เงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สูญหรือหนี้สงสัยจะสูญ สำหรับหนี้จากการให้สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ได้กันไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์หรือกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ เฉพาะส่วนที่ตั้งเพิ่มขึ้นจากเงินสำรองประเภทดังกล่าวที่ปรากฏในงบดุลของรอบระยะเวลาบัญชีก่อน

เงินสำรองส่วนที่ตั้งเพิ่มขึ้นตามวรรคหนึ่ง และได้นำมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิไปแล้วในรอบระยะเวลาบัญชีใด ต่อมาหากมีการตั้งเงินสำรองประเภทดังกล่าวลดลงให้นำเงินสำรองส่วนที่ตั้งลดลงซึ่งได้ถือเป็นรายจ่ายไปแล้วนั้น มารวมคำนวณเป็นรายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีที่ตั้งเงินสำรองลดลงนั้น (พระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 17) พ.ศ. 2540 ใช้บังคับสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มตั้งแต่ 1 ม.ค. 2540 เป็นต้นไป)”

ซึ่งสรุปได้ว่ากิจการที่จะสามารถนำเงินเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สูญสงสัยจะสูญมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิได้นั้น จะต้องมิเงื่อนไขดังต่อไปนี้

- (1) เป็นลูกหนี้ที่เกิดจากการให้สินเชื่อ
- (2) ต้องเป็นธนาคารพาณิชย์5บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์5หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์5ด้วยกันไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์หรือกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์5
- (3) เฉพาะส่วนที่ตั้งเพิ่มขึ้นจากรอบระยะเวลาบัญชีก่อน
- (4) เงินสำรองส่วนที่ตั้งเพิ่มขึ้นที่ได้นำมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิไปแล้วในรอบระยะเวลาบัญชีใดๆ แล้ว ต่อมาหากมีการตั้งเงินสำรองประเภทดังกล่าวลดลงให้นำเงินสำรองส่วนที่ตั้งลดลงซึ่งได้ถือเป็นรายจ่ายไปแล้วนั้น มารวมคำนวณเป็นรายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีที่ตั้งเงินสำรองลดลง

ดังนั้นเมื่อพิจารณาเฉพาะกิจการที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นประเด็นในการศึกษานี้ จะพบว่าเงื่อนไขที่ทำให้กิจการที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อและลีสซิ่งสามารถนำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สูญหรือหนี้สงสัยจะสูญมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิได้คือ เงื่อนไขในข้อที่ (2) กิจการนั้นต้องเป็นธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์5ด้วยกันไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์หรือกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์5และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์5ตามที่สรุปในตารางด้านล่าง ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวถือเป็นข้อกำหนดที่ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในส่วนของการหักค่าใช้จ่ายของเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ กล่าวคือแม้ว่ากิจการจะประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งเช่นเดียวกัน รวมถึงมีวิธีการและหลักเกณฑ์ในการตั้งเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญที่ไม่แตกต่างกัน แต่หากกิจการดังกล่าวไม่ใช่ “ธนาคารพาณิชย์5บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์5หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์5ด้วยกันไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์หรือกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์5” ก็จะไม่สามารถนำเงินที่กันสำรองดังกล่าวมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ ถือเป็นข้อกำหนดที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแต่กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นกิจการทั่วไป

ตารางที่ 9 สรุปข้อกำหนดที่แตกต่างกันเรื่องการหักค่าใช้จ่ายของเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญของธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินกับไม่ใช่สถาบันการเงิน

เงื่อนไข	ธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง	
	สถาบันการเงิน	กิจการทั่วไป
(1) เป็นลูกหนี้ที่เกิดจากการให้สินเชื่อ	เนื่องจากลักษณะของการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งเป็นการให้สินเชื่อแก่ลูกหนี้ กิจการทั้งสองประเภทจึงเข้าเงื่อนไขนี้	
(2) ต้องเป็นธนาคารพาณิชย์5บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์5หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์5ด้วยกันไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์หรือกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์5และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์5	/	x

เงื่อนไข	ธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง	
	สถาบันการเงิน	กิจการทั่วไป
(3) เฉพาะส่วนที่ตั้งเพิ่มขึ้นจากรอบระยะเวลาบัญชีก่อน	เงื่อนไขนี้เป็นกำหนดวิธีการคำนวณ ซึ่งจากการศึกษาทั้งสองกิจการสามารถกำหนดเกณฑ์การคำนวณเพื่อให้สอดคล้องกับเงื่อนไขดังกล่าวได้	
(4) เงินสำรองส่วนที่ตั้งเพิ่มขึ้นที่ได้นำมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิไปแล้วในรอบระยะเวลาบัญชีใดๆ แล้ว ต่อมาหากมีการตั้งเงินสำรองประเภทดังกล่าวลดลง ให้นำเงินสำรองส่วนที่ตั้งลดลงซึ่งได้ถือเป็นรายจ่ายไปแล้วนั้น มารวมคำนวณเป็นรายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีที่ตั้งเงินสำรองลดลง	เงื่อนไขนี้เป็นกำหนดวิธีการคำนวณ ซึ่งจากการศึกษาทั้งสองกิจการสามารถกำหนดเกณฑ์การคำนวณเพื่อให้สอดคล้องกับเงื่อนไขดังกล่าวได้	

เมื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับความหมายของคำว่า ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์5หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์5(“สถาบันการเงิน”) ²⁹ แล้วพบว่ากิจการประเภทใดบ้างที่เช่าเงื่อนไขตามคำนิยามสถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน (รายละเอียดแสดงไว้ในบทที่ 2) และประเภทการประกอบธุรกิจที่สถาบันการเงินสามารถทำได้ตามมาตรา 5³⁰ ซึ่งในมาตรา 5 เป็นการกำหนดเพียงว่าสถาบันการเงินสามารถประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อได้ แต่ไม่ได้มีการระบุที่ชัดเจนว่าสถาบันการเงินสามารถประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งได้ อย่างไรก็ตามธนาคารแห่งประเทศไทยมีการออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส. 01/2551 เรื่อง การอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง โดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 ซึ่งมีผลให้ธนาคารหรือสถาบันการเงินต่างๆ สามารถประกอบธุรกิจดังกล่าวได้

จากข้อมูลที่กล่าวมานั้นจึงสามารถแยกประเภทธุรกิจการให้เช่าซื้อและลีสซิ่ง ออกเป็นสองประเภท คือ

- กิจการให้เช่าซื้อและลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงิน
- กิจการให้เช่าซื้อและลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

ทั้งนี้ถ้าหากพิจารณาปัจจัยอื่นๆ ของกิจการที่เป็นสถาบันการเงินและกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินพบว่าสามารถสรุปข้อกฎหมาย และหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการแต่ละ

²⁹ พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

³⁰ พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551, มาตรา 5 การประกอบกิจการใดที่มีลักษณะเป็นการระดมเงินจากประชาชนโดยการรับฝากเงินหรือโดยวิธีอื่นใด ให้สินเชื่อ หรือธุรกิจทางการเงิน หากกิจการนั้นมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมและมิได้มีกฎหมายที่ควบคุมการประกอบกิจการดังกล่าวเป็นการเฉพาะแล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจเสนอให้มีการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อกำหนดให้การประกอบกิจการประเภทนั้นอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัตินี้ทั้งหมดหรือบางส่วน รวมทั้งบทกำหนดโทษที่เกี่ยวข้อง โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลการประกอบกิจการดังกล่าวด้วยก็ได้

ประเภทได้ตั้งรายละเอียดที่แสดงในตารางด้านล่างซึ่งพบว่าการดำเนินธุรกิจของกิจการที่เป็นสถาบันการเงินและกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกันในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ แต่เนื่องจากกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินนั้นจะขาดเงื่อนไข ตามข้อ (2) ซึ่งทำให้ไม่สามารถนำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สูญหรือหนี้สงสัยจะสูญมาถือเป็นรายการจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการบรรเทาภาระภาษีของเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญที่มีอยู่ในปัจจุบันขัดต่อหลักความเป็นธรรมของกฎหมายภาษี

ตารางที่ 10 รายละเอียดการขออนุญาตประกอบธุรกิจของกิจการแต่ละประเภท³¹

	สถาบันการเงิน (ธนาคารพาณิชย์)	กิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด)
รูปแบบนิติบุคคลทางกฎหมาย	บริษัทมหาชนจำกัด (ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจธนาคารพาณิชย์จากธนาคารแห่งประเทศไทย)	- บริษัทจำกัด หรือ - บริษัทมหาชนจำกัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์5
วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งบริษัท	เพื่อรับฝากเงิน ให้สินเชื่อ การซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การซื้อขายตัวแลกเปลี่ยน เพื่อประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง	เพื่อประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง
การขออนุญาตเพื่อประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง	ต้องยื่นขอความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย	- ธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ (การให้กู้ยืม การรับซื้อ ซื้อลดหรือรับช่วงซื้อลดตัวเงิน หรือตราสาร เปลี่ยนมืออื่นใดแก่บุคคลธรรมดาโดยมิได้ระบุวัตถุประสงค์หรือ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้า หรือบริการ และไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปใช้ในการประกอบธุรกิจของตนเอง เช่น เงินให้กู้ยืมแก่บุคคลธรรมดาเพื่อซื้อเครื่องจักรหรือเครื่องใช้สำนักงานของบริษัทจะไม่อยู่ภายใต้สินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ) ต้องยื่นขอความเห็นชอบจากธนาคารแห่งประเทศไทย - ธุรกิจการให้เช่าซื้อและให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เกี่ยวกับรถยนต์และเครื่องจักร รวมถึงสินเชื่อที่ให้แก่นิติบุคคลยัง

³¹ จัดทำโดยผู้วิจัย

	สถาบันการเงิน (ธนาคารพาณิชย์)	กิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด)
		ไม่มีอยู่ในการกำกับดูแล ไม่ต้องขออนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทย
	- ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส. 01/2551 เรื่องการอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อและให้เช่าแบบลีสซิง ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2551	ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส. 2/2562 เรื่องการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับสำหรับผู้ประกอบธุรกิจสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับที่มีใช้สถาบันการเงิน ลงวันที่ 3 มกราคม 2562
ลักษณะการให้สินเชื่อเช่าซื้อหรือลีสซิง	- การให้เช่าทรัพย์สินในรูปแบบของสัญญาเช่าการเงิน โดยธนาคารเป็นผู้จัดหาทรัพย์สินที่ผู้เช่าที่ความต้องการจากบริษัทผู้ผลิต ผู้หน่าย และส่งมอบให้ผู้เช่าเพื่อนำไปใช้ประโยชน์5 - การให้เช่าทรัพย์สินโดยมีเงื่อนไขว่าจะขายทรัพย์สินดังกล่าวให้แก่ผู้เช่าซื้อ หรือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะตกเป็นของผู้เช่าซื้อเมื่อปฏิบัติครบถ้วนตามสัญญา (ดูภาพประกอบ รูปที่ 1 ในบทที่ 2)	- การให้เช่าทรัพย์สินในรูปแบบของสัญญาเช่าการเงิน โดยธนาคารเป็นผู้จัดหาทรัพย์สินที่ผู้เช่าที่ความต้องการจากบริษัทผู้ผลิต ผู้หน่าย และส่งมอบให้ผู้เช่าเพื่อนำไปใช้ประโยชน์5 - การให้เช่าทรัพย์สินโดยมีเงื่อนไขว่าจะขายทรัพย์สินดังกล่าวให้แก่ผู้เช่าซื้อ หรือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะตกเป็นของผู้เช่าซื้อเมื่อปฏิบัติครบถ้วนตามสัญญา (ดูภาพประกอบ รูปที่ 2 ในบทที่ 2)

4.1.2. การรับภาระภาษีที่เกินสมควรของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

จากเงื่อนไขที่กล่าวในข้อ 4.1.1 แสดงให้เห็นลักษณะที่ไม่เป็นธรรมของการกำหนดที่แตกต่างในส่วนของการหักค่าใช้จ่ายของเงินสำรองกันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน กล่าวคือกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินไม่สามารถนำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สูญหรือหนี้สงสัยจะสูญดังกล่าวไปถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ ทำให้ต้องแบกรับภาระภาษีที่มากกว่ากิจการที่ประกอบธุรกิจประเภทเดียวกันแต่เป็นสถาบันการเงิน

สำหรับธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งนั้นเป็นธุรกิจที่ต้องใช้เงินทุนที่ค่อนข้างสูง เนื่องจากหลากหลายปัจจัย เช่น ต้นทุนของตัวทรัพย์สินที่จะนำมาให้สินเชื่อ สภาพเศรษฐกิจของประเทศซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญทั้งในส่วนของราคาสินทรัพย์ที่เป็นการปล่อยสินเชื่อ เช่น รถยนต์ 5 รถมอเตอร์ไซด์ เครื่องจักร เป็นต้น รวมถึงคุณภาพของหนี้จากการให้สินเชื่อ ตลอดจนผลกระทบของกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจมีการจำกัดเกี่ยวกับอัตราค่าธรรมเนียมต่างๆ ที่กิจการจะสามารถเรียกเก็บจากลูกหนี้ได้ไม่เกิดที่กฎหมายกำหนด ซึ่งก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่อาจจะกระทบต่อต้นทุนของธุรกิจประเภทนี้ได้ ดังนั้นแหล่งเงินทุนของกิจการจึงเป็นปัจจัยหลักที่กิจการในธุรกิจนี้จะต้องพิจารณาและวางแผนการในการจัดหาอย่างระมัดระวัง ถ้าหากเปรียบเทียบระหว่างกิจการที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินกับที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน จะพบว่ากิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินนั้นย่อมมีข้อจำกัดและอุปสรรคในด้านเงินทุนที่มากกว่ากิจการที่เป็นสถาบันการเงิน ซึ่งมีแหล่งเงินทุนเป็นจำนวนมากจากเงินที่รับฝากจากประชาชน เงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจของสถาบันการเงินที่มีมากกว่า แต่ในขณะที่แหล่งเงินทุนของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินนั้นส่วนใหญ่จะมาจากเงินทุนจากผู้ถือหุ้นของบริษัท ประกอบกับแหล่งเงินทุนอื่นๆ ที่หาได้ยากและมีต้นทุนที่สูง เช่น เงินทุนจากการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินหรือธนาคารพาณิชย์ 5 ออกหุ้นกู้, ออกตั๋วสัญญาใช้เงิน ซึ่งแหล่งเงินทุนเหล่านี้จะมีค่าใช้จ่ายตามมาให้รูปของดอกเบี้ยที่กิจการต้องแบกรับภาระตามสัดส่วนที่จัดหาของแต่ละกิจการ

นอกจากภาระในเรื่องของการจัดหาแหล่งเงินทุนตามที่กล่าวมาแล้วนั้นกิจการที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินยังมีภาระภาษีที่เกินควรจากการที่ไม่สามารถนำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ตัวอย่างภาระภาษีที่เพิ่มขึ้นตามตารางด้านล่าง

ตารางที่ 11 ตัวอย่างเปรียบเทียบการคำนวณภาระภาษีของกิจการที่เป็นสถาบันการเงินและกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน จากการกำหนดที่แตกต่างของเงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ³²

	กรณี ก : สถาบันการเงิน สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25xx	กรณี ข : กิจการที่ไม่ใช่สถาบัน การเงิน สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25xx	ภาระภาษีที่ เพิ่มขึ้น
รายได้	[1] 9,083,436,584	[1] 9,083,436,584	-
ค่าใช้จ่าย			
ค่าใช้จ่ายในการ ให้บริการและค่าใช้จ่าย ในการบริหาร	3,584,838,111	3,584,838,111	-
ค่าตอบแทนผู้บริหาร	64,179,884	64,179,884	-
ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ	[2] 45,000,000	[2] 45,000,000	-
ต้นทุนทางการเงิน	711,083,552	711,083,552	-
รวมค่าใช้จ่าย	[3] 4,405,101,547	[3] 4,405,101,547	-
กำไรก่อนค่าใช้จ่าย ภาษีเงินได้	[4] = [1] - [3] 4,678,335,037	[4] = [1] - [3] 4,678,335,037	-
รายการบวกกลับ กำไรหลังปรับปรุง	[5] = 0 -	[5] = [2] 45,000,000	45,000,000
รายการบวกกลับ	[6] = [4] + [5] 4,678,335,037	[6] = [4] + [5] 4,723,335,037	45,000,000
ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้	[7] = [6]x20% 935,667,007	[7] = [6]x20% 944,667,007	9,000,000
กำไรสุทธิ	[8] 3,742,668,030	[8] 3,778,668,030	36,000,000
<p>หมายเหตุ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญคงเหลือในงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2561 มีจำนวนเท่ากับ 2,303,000 บาท - กรณี ก : กิจการสามารถนำเงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ [2] ที่มีการตั้งเพิ่มในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชีไปหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิได้ - กรณี ข : กิจการไม่สามารถนำเงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ [2] ที่มีการตั้งเพิ่มในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชีไปหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิได้ ต้องทำการปรับปรุงโดยบวกกลับเมื่อคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล 			

³² จัดทำโดยผู้วิจัย

จากตัวอย่างในข้างต้นพบว่าสำหรับกิจการที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินจะต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับปี 25xx เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 9 ล้านบาท จากการที่ไม่สามารถนำเงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล จึงอาจสรุปได้ว่าสำหรับในประเทศไทยกิจการที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินนั้น ยังคงขาดบทบัญญัติของมาตรการบรรเทาภาระภาษีในส่วนเกี่ยวกับเงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สูญหรือหนี้สงสัยจะสูญสำหรับหนี้จากการให้สินเชื่อ

4.2. แนวทางการแก้ไขปัญหาจากความไม่เป็นธรรมและการรับภาระเกินสมควรจากการที่กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินไม่สามารถนำเงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

จากการศึกษาในข้างต้นพบว่า สภาพปัญหาจากการที่กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินไม่สามารถนำเงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นการก่อให้เกิดความเป็นธรรมและเป็นการเพิ่มภาระภาษีให้แก่กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ซึ่งสมควรมีการปรับแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยมีแนวทางการแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

4.2.1. การกำหนดหลักเกณฑ์ในหักรายจ่ายเงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลอย่างชัดเจน

จากการศึกษาบทบัญญัติตามมาตรา 65 ตรี (1)(ค) ซึ่งเป็นหลักในการพิจารณาว่ารายจ่ายนั้นๆ จะเป็นรายจ่ายต้องห้ามในทางภาษีหรือไม่ จะพบว่าในมาตราดังกล่าวมีการกล่าวถึงส่วนที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา ดังต่อไปนี้

(1) “หนี้จากการให้สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์”

หากลำดับการใช้บังคับของกฎหมายที่เกี่ยวข้องจะพบว่า มาตรา 65 ตรี (1) (ค) แห่งประมวลรัษฎากรได้มีการแก้ไขโดยการออกพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 17) ในพ.ศ. 2540 ซึ่ง ณ ขณะนั้นธนาคารพาณิชย์ยังไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง ซึ่งอาจจะตีความได้ว่าหนี้จากการให้สินเชื่อที่กล่าวถึงในด้านบนเป็นลักษณะการให้สินเชื่อตามปกติของธนาคารที่ไม่ได้ครอบคลุมถึงการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง

ต่อมาธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีการออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส. 01/2551 เรื่อง การอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง ซึ่งมีผลให้ธนาคารพาณิชย์สามารถประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งได้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 เนื่องจากเล็งเห็นถึงความต้องการสินเชื่อเพื่อนำไปซื้อทรัพย์สินที่มีเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เป็นการสนับสนุนให้ธนาคารพาณิชย์สามารถให้บริการทางการเงินได้เพิ่มขึ้น โดยที่เงินสำรองที่กักไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของธุรกิจประเภทนี้ก็ได้รับการยกเว้นในการนำไปหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลด้วย

ข้อมูลดังกล่าวมานั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่กฎหมายกำหนดให้เงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของหนี้จากการให้สินเชื่อที่ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์5 หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์อื่นไว้สามารถนำมาหักเป็นรายจ่ายได้นั้น ประการแรกมาจาก ณ ยุคสมัยที่มีการบัญญัติกฎหมาย ธุรกิจทางการเงินที่มีเกี่ยวข้องกับการให้สินเชื่อและมีการตั้งสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญส่วนใหญ่ในประเทศไทย คือ ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ซึ่งเป็นธุรกิจที่กระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมากเนื่องจากลักษณะการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการให้สินเชื่อแก่ประชาชน แต่เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงในปัจจุบันแล้วจะพบว่าธุรกิจบางธุรกิจที่ถูกกำหนดในบทบัญญัติของกฎหมายในปัจจุบันไม่ได้มีการดำเนินการแล้ว เช่น ธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์และในทางกลับกันก็มีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการให้สินเชื่อในลักษณะใหม่ๆ เพิ่มขึ้น เช่น ธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่ง ซึ่งเป็นที่นิยมในปัจจุบัน และจากลักษณะการประกอบธุรกิจก็เป็นธุรกิจที่ต้องจัดให้มีการกันเงินสำรองไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญในจำนวนเพียงพอต่อยอดลูกหนี้ของแต่ละกิจการ เพื่อในกรณีที่เกิดวิกฤติการณ์ทางการเงิน หรือเหตุการณ์อื่นๆ ที่กระทบต่อความสามารถในการชำระชำระของลูกหนี้ จะได้ไม่ส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินงานของธุรกิจประเภทนี้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าธุรกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ประกอบธุรกิจโดยกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินควรได้รับการจัดประเภทเป็นธุรกิจการเงินที่ได้รับสิทธิเช่นเดียวกับกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ประกอบธุรกิจโดยกิจการที่เป็นสถาบันการเงิน ซึ่งควรมีการจำแนกประเภทธุรกิจที่ชัดเจน และธุรกิจแต่ละประเภทควรได้รับสิทธิทางภาษีที่เท่าเทียมกัน

(2) “กฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์หรือกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์5

จากการศึกษาพบว่าที่การกฎหมายกำหนดไว้ข้างต้นนั้นเป็นการกำหนดในความหมายเชิงกว้าง โดยปัจจุบันกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับธนาคารพาณิชย์5และการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์มีหลายฉบับ เช่น

- พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 (ปรับปรุงเมื่อ กุมภาพันธ์ 2560)
- พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2485
- ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง กิจการที่ต้องขออนุญาตตามข้อ 5 แห่ง

ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 (เรื่อง สิ้นเชื่อส่วนบุคคลภายใต้การกำกับ) (ฉบับที่ 3) เป็นต้น

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่บทบัญญัติของกฎหมายในประมวลรัษฎากรควรที่จะกำหนดหลักเกณฑ์ที่แน่นอนและชัดเจน โดยอาจอ้างอิงถึงกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องในแต่ละเรื่องอย่างชัดเจน ซึ่งจะเป็นการลดการตีความของข้อกฎหมายโดยผู้ใช้กฎหมายเพื่อผู้ใช้กฎหมายมีการปฏิบัติตามในทิศทางที่สอดคล้องกันในทุกๆ กิจการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังเช่นเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัยที่ในประมวลรัษฎากรได้บัญญัติเกี่ยวกับเงินสำรองไว้ว่าเป็นค่าใช้จ่ายต้องห้ามนั้น แต่มีการออกพระราชกำหนดเพิ่มเติมแก้ไขประมวลรัษฎากร ให้สิทธิแก่สถาบันการเงินสามารถนำเงินสำรองจากการให้สินเชื่อไปหักเป็นรายจ่ายทางภาษีได้นั้น แนวทางในการปรับแก้จึงควรกำหนดหลักเกณฑ์ของประเภทกิจการที่สามารถได้รับสิทธิดังกล่าวอย่างชัดเจน เช่น สถาบันการเงินที่กฎหมายได้กำหนดว่าให้ได้รับสิทธิดังกล่าวหมายถึงการประกอบธุรกิจขั้นพื้นฐานเท่านั้น (การรับฝากเงินจากประชาชน การรับแลกเปลี่ยนเงินตรา เป็นต้น) หรือรวมไปถึงประกอบธุรกิจอื่นๆ ของสถาบันการเงินซึ่งในปัจจุบันมีหลากหลายประเภท ดังเช่นประเด็นที่ทำการศึกษาคือ กิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบ

ลิสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงิน ก็ได้รับสิทธิในการนำเงินสำรองที่กั้นไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไปหักเป็นรายจ่ายได้ ในขณะที่กิจการประเภทเดียวกับแต่ดำเนินการโดยกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินกลับไม่ได้รับสิทธิดังกล่าว ซึ่งหากมีกำหนดหลักเกณฑ์ชัดเจนเกี่ยวกับการนำเงินสำรองที่กั้นไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญไปหักเป็นรายจ่ายในบทบัญญัติซึ่งกฎหมายแล้วนั้น ก็จะเป็นการลดสภาพปัญหาของความไม่เป็นธรรมดังกล่าวได้

4.2.2. การนำเอาข้อกำหนดหรือหลักการปฏิบัติของประเทศสิงคโปร์ที่เหมาะสมมาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญและการรับภาระภาษีเงินได้ของกิจการให้เข้าชื่อหรือให้เข้าแบบลิสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

จากการศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการหักรายจ่ายเงินสำรองที่กั้นไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของประเทศสิงคโปร์พบว่ากฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้มีการกำหนดและจำแนกประเภทธุรกิจธนาคารและธุรกิจการเงินอย่างชัดเจน กล่าวคือ ในเรื่องที่ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับธุรกิจให้เข้าชื่อหรือให้เข้าแบบลิสซิ่งนั้น กฎหมายทางการเงินของประเทศสิงคโปร์ได้กำหนดว่าเป็นธุรกิจทางการเงินอย่างชัดเจน และในส่วนของกฎหมายภาษีเงินได้นิติบุคคลก็มีการกำหนดว่าหากธนาคารและธุรกิจการเงินที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายการเงินกำหนดไว้แล้วนั้น ได้ทำการคำนวณเงินสำรองที่กั้นไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญตามมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้องสามารถที่จะเงินสำรองดังกล่าวมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ ซึ่งข้อกำหนดของกฎหมายสิงคโปร์ดังกล่าวสอดคล้องกับหลักความเสมอภาคเนื่องจากธุรกิจให้เข้าชื่อหรือให้เข้าแบบลิสซิ่งที่มีการดำเนินธุรกิจลักษณะเดียวกันย่อมควรได้รับสิทธิทางภาษีที่เท่าเทียมกัน

Income Tax Act มีการกำหนดลักษณะของธนาคารและธุรกิจการเงินไว้อย่างชัดเจนคือ ในตัวบทกฎหมายที่มีการกล่าวถึงประเภทกิจการ จะมีอ้างอิงไปยังคำนิยามของกิจการแต่ละประเภท เช่น อ้างอิงถึงคำนิยามใน Banking Act., Finance Companies Act หรือในส่วนที่เป็นเงื่อนไขของวิธีการ และหลักเกณฑ์ในการคำนวณก็จะอ้างอิงไปยัง FAS 109³³ ทำให้การใช้กฎหมายไม่ต้องอาศัยการตีความที่มากจนเกินไป ซึ่งประเทศไทยควรนำมาปรับใช้เนื่องจากในปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายหลายฉบับซึ่งเป็นกฎหมายที่ความทับซ้อนกัน หรือมีความเกี่ยวเนื่องกันเป็นจำนวนมาก แต่ขาดการบูรณาการระหว่างกฎหมายแต่ละฉบับ รวมถึงหลักเกณฑ์ของหน่วยงานที่กำกับดูแลในแต่ละด้าน ซึ่งถ้าหากมีการนำหลักเกณฑ์เหล่านั้นมาใช้ประกอบกับบทบัญญัติของกฎหมายจะเป็นการลดความไม่ชัดเจนของกฎหมายลงได้

โดยถ้ากล่าวถึงธุรกิจให้เข้าชื่อหรือให้เข้าแบบลิสซิ่งนั้นจะถูกจัดประเภทอยู่ในกลุ่มที่เป็น Qualifying finance company ตามคำนิยามของ พระราชบัญญัติเข้าชื่อ (Finance

³³ “FRS 109” means the financial reporting standard known as Financial Reporting Standard 109 (Financial Instruments) that is made, and amended from time to time, under Part III of the Accounting Standards Act (Cap. 2B).

Companies Act Cap. 125) ซึ่งเงินที่ใช้หรือจะใช้สำหรับธุรกิจดังกล่าวจะถูกยึดจากประชาชน³⁴ ทำให้กิจการดังกล่าวถูกพิจารณาว่าเป็นกิจการที่อาจส่งผลกระทบต่อคนหมู่มากดังนั้นจึงต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ Monetary Authority of Singapore (MAS) โดยอ้างอิงไปยังกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น Finance Companies Act ซึ่งเป็นการบูรณาการกันระหว่างตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทำให้มีความชัดเจนว่ากิจการที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งนั้นสามารถนำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สูญหรือหนี้สงสัยจะสูญมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลได้

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประมวลการโดยธนาคารและบริษัทเงินทุนที่มีคุณสมบัติครบตามที่กำหนด³⁵ สำหรับหนี้สงสัยจะสูญนั้น ใ่วางหลักไว้ว่าให้ธนาคารและบริษัทเงินทุนที่มีคุณสมบัติครบตามที่กำหนดสามารถนำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สูญหรือหนี้สงสัยจะสูญมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ ทั้งนี้สามารถหักเป็นค่าใช้จ่ายได้ไม่เกินเกณฑ์ที่กำหนด เช่น 25% ของกำไรที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์สำหรับปีประเมิน หรือ 1/2% ของมูลค่าที่กำหนดของสินเชื่อในช่วงเวลาพื้นฐานสำหรับปีประเมิน และ 3% ของมูลค่าที่กำหนดของเงินให้สินเชื่อ

จากการศึกษาพบว่าประเทศสิงคโปร์มีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้ประเทศสิงคโปร์เป็นศูนย์กลางทางการเงินของทั้งภูมิภาคและของโลก ซึ่งเห็นจากกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทางการเงินนั้นมีความหลากหลายและครอบคลุม อีกทั้งยังมีหน่วยงานที่กำกับดูแลอย่างเช่น MAS ที่คอยพัฒนากฎหมายโดยตลอด เพื่อให้มั่นใจว่ากฎหมายทางการเงินของสิงคโปร์นั้นจะสามารถรองรับนวัตกรรมใหม่ๆ ทางการเงินในสังคมประเทศสิงคโปร์ที่มีการสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีทางการเงินอยู่ต่อเนื่อง การที่ได้เรียนรู้แนวทางการกำกับดูแลของประเทศสิงคโปร์และข้อกำหนดของตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศสิงคโปร์ตามที่กล่าวนั้น ถือเป็นหลักการที่ดีที่ควรนำมาปรับใช้เพื่อบรรเทาภาระภาษีของกิจการที่ประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อและลีสซิ่งในประเทศไทยที่ปัจจุบันมีความไม่เป็นธรรมระหว่างกิจการที่เป็นสถาบันการเงินและกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน

³⁴ FINANCE COMPANIES ACT (CHAPTER 108) (Original Enactment: Act 43 of 1967), REVISED EDITION 2011 (15th July 2011)

³⁵ Income Tax Act, “qualifying finance company” means a company licensed under the Finance Companies Act to carry on financing business;

FINANCE COMPANIES ACT, “financing business” means the business of :

(a) borrowing money from the public, by acceptance of deposits and issuing certificates or other documents acknowledging or evidencing indebtedness to the public and undertaking to repay the money on call or after an agreed maturity period; and

(b) lending money to the public or to a company deemed to be related to the finance company by virtue of section 6 of the Companies Act (referred to in this Act as the related company) on the basis that the public or the related company undertakes to repay the money, whether within an agreed period of time or not, or by instalments, and includes the business of financing hire-purchase transactions arising out of hire-purchase agreements, as defined in the Hire-Purchase Act (Cap. 125), where the money used, or to be used, for such business is borrowed from the public and such other business as the Authority may prescribe for the purposes of this Act;

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1. บทสรุป

ปัจจุบันผู้ประกอบการธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจากในอดีต ทั้งนี้เพื่อรองรับความต้องการบริการทางการเงินในรูปแบบของการเช่าซื้อหรือลีสซิ่ง ซึ่งลักษณะในการดำเนินธุรกิจของการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งไม่ว่าจะประกอบธุรกิจโดยสถาบันการเงิน (Bank) หรือกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-Bank) ไม่มีความแตกต่างกันในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ และเนื่องจากลักษณะของธุรกิจประเภทนี้มีความเสี่ยงในเรื่องการรับชำระจากลูกหนี้ เหมือนกับการให้สินเชื่อประเภทอื่นๆ จึงจำเป็นต้องมีการตั้งเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ เพื่อให้การแสดงผลค่าของลูกหนี้ที่นั้นใกล้เคียงกับจำนวนเงินที่คาดว่าจะได้รับจริง

หลักเกณฑ์ในการตั้งสำรองค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญโดยพื้นฐานจะเป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้องที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์พื้นฐานที่กิจการต่างๆ ควรพิจารณาว่าลูกหนี้ที่กิจการมีอยู่นั้นมีความเสี่ยง หรือโอกาสที่อาจจะได้รับชำระหนี้ไม่เต็มจำนวน หรือไม่ได้รับชำระหนี้ทั้งจำนวนหรือไม่ ซึ่งแต่ละกิจการอาจใช้ประสบการณ์ในอดีตเกี่ยวกับการได้รับชำระหนี้ หรือดุลยพินิจในการประมาณเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของลูกหนี้ที่กิจการมีอยู่ แต่สำหรับธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งของกิจการที่เป็นสถาบันการเงิน (Bank) นั้น เนื่องจากสถาบันการเงินอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของธนาคารแห่งประเทศไทยจึงต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การจัดชั้นหนี้และการกันสำรองของธนาคารแห่งประเทศไทยที่มีการประกาศใช้ ซึ่งธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-Bank) ก็ได้นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาปรับใช้อย่างไม่แตกต่างในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ เพื่อให้การแสดงยอดคงเหลือของหนี้ที่ปรากฏในงบการเงินแสดงอย่างถูกต้องตามควร และเป็นการป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นกรณีลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ เนื่องจากเหตุการณ์ที่ไม่อาจคาดการณ์ได้ เช่น เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจทางการเงิน ลูกหนี้ส่วนใหญ่อาจจะไม่มีความสามารถที่จ่ายชำระได้ตามที่กำหนดในสัญญา แต่หากกิจการมีการประมาณการเงินสำรองที่กันไว้ในกรณีลูกหนี้ไม่จ่ายชำระแล้วก็จะไม่กระทบต่อการแสดงผลในงบการเงิน และการดำเนินการของกิจการในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ

จากการศึกษาพบว่าบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับเงินสำรองได้บัญญัติไว้ว่าเงินสำรองต่างๆ ถือเป็นรายจ่ายต้องห้ามทางภาษี ไม่สามารถนำมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ แต่เนื่องจากมีการแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา 65 ตรี (1) (ค) ซึ่งเป็นการให้สิทธิสถาบันการเงิน ให้สามารถนำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญของเงินให้สินเชื่อไปถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิได้ เพราะฉะนั้นจากบทบัญญัตินี้ดังกล่าวสถาบันการเงินสามารถนำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญจากธุรกิจต่างๆ ที่สถาบันการเงินประกอบธุรกิจไปถือเป็นรายจ่ายทางภาษีได้ รวมทั้งธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งของกิจการที่เป็นสถาบันการเงิน (Bank) ส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมและเป็นการเพิ่มภาระภาษีให้แก่กิจการให้เช่าซื้อและให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินที่มีการกันเงินสำรองฯ ในลักษณะและวิธีการเดียวกัน

แต่ไม่สามารถนำเงินสำรองฯดังกล่าวมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

ธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งของกิจการที่เป็นสถาบันการเงิน (Bank) และที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน (Non-Bank) ต่างมีลักษณะการดำเนินธุรกิจ รวมทั้งวิธีการคำนวณกำไรสุทธิที่ไม่มีความแตกต่างกันในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ แต่เนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมายที่มีการยกเว้นให้เงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่เป็นสถาบันการเงินสามารถนำมาหักเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ ในขณะที่เงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญของกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งที่ไม่ใช่สถาบันการเงินซึ่งมีวิธีการคำนวณที่ไม่แตกต่างกันไม่สามารถนำมาหักเป็นรายจ่ายได้ จึงก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและเป็นการเพิ่มภาระภาษีแก่กิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงินเกินสมควร

เมื่อพิจารณาในด้านภาษีเงินได้นิติบุคคลแล้วอาจจะสรุปได้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายไทยเกี่ยวกับการนำเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สูญหรือหนี้สงสัยจะสูญมาถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธินั้น ยังมีความเชื่อมล้าระหว่างกิจการที่เป็นสถาบันการเงินและไม่ใช่สถาบันการเงิน เนื่องจากทั้งกิจการที่เป็นสถาบันการเงินและไม่ใช่สถาบันการเงิน ต่างมีหลักเกณฑ์ในการคำนวณที่เหมือนกันในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ แต่มีภาระภาษีที่แตกต่างกัน

5.2. ข้อเสนอแนะ

จากข้อสรุปตามที่กล่าวในหัวข้อ 5.1 นั้นผู้วิจัยเห็นควรที่จะนำหลักการของประเทศสิงคโปร์ 5 ตั้งแต่การจำแนกประเภทธุรกิจ ที่มีการจัดประเภทธุรกิจลักษณะเดียวกันเข้าไว้ในหมวดหมู่เดียวกัน เช่น ธุรกิจการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งรวมอยู่ใน “ธุรกิจการเงิน” ตามคำนิยามของพระราชบัญญัติธุรกิจการเงินของประเทศสิงคโปร์ 5 และในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้นิติบุคคลก็ให้สิทธิทางภาษีตามหมวดหมู่ธุรกิจนั้น ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดความเชื่อมล้าในกลุ่มธุรกิจที่มีการประกอบธุรกิจประเภทเดียวกัน โดยสรุปได้ดังนี้

- บทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดให้มีการยกเว้นในเรื่องต่างๆ ควรมีการบัญญัติโดยยึดหลักความเป็นธรรม และความเสมอภาคเป็นพื้นฐานของบทบัญญัตินั้นๆ เช่น บทบัญญัติในมาตรา 65 ตรี (1) (ค) แห่งประมวลรัษฎากรให้สิทธิยกเว้นเงินสำรองที่กันไว้เป็นค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญจากการให้สินเชื่อของสถาบันการเงิน (Bank) ให้นำมาถือเป็นรายจ่ายทางภาษีได้นั้น ควรมีการระบุให้ชัดเจนว่าต้องเป็นเงินสำรองจากการให้สินเชื่อประเภทใดบ้าง เนื่องจากปัจจุบันสถาบันการเงินมีการให้บริการสินเชื่อในหลายหลากรูปแบบตามสภาพเศรษฐกิจและความต้องการของภาคธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น สินเชื่อเงินบ้าน สินเชื่อบุคคล สินเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการให้เช่าซื้อหรือลีสซิ่ง และถ้าหากพิจารณาในอีกด้านหนึ่ง ถ้าเป็นสินเชื่อที่มีลักษณะเดียวกันตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว แต่เป็นการประกอบธุรกิจการให้สินเชื่อโดยกิจการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการคำนวณเงินสำรองค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญในวิธีการเดียวกันกฎหมายก็ควรมีบทบัญญัติให้กิจการเหล่านั้นได้รับการยกเว้นให้นำเงินสำรองค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญมาถือเป็นรายจ่ายทางภาษีได้เช่นเดียวกับกิจการที่เป็นสถาบัน

การเงิน ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักความเป็นธรรมและความเสมอภาคทางกฎหมายภาษีที่กำหนดไว้ว่า ถ้าหากบุคคลใดที่มีสาระสำคัญไม่แตกต่างกัน บุคคลเหล่านั้นควรมีภาระภาษีที่เท่าเทียมกัน

- เนื่องจากประเทศไทยมีกฎหมายต่างๆ รวมถึงหลักเกณฑ์และข้อกำหนดของหน่วยงานกำกับดูแลหลายส่วนที่ออกโดยใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องในแต่ละเรื่องนั้นๆ เป็นจำนวนมาก ดังนั้นถ้าหากมีจำแนกประเภทธุรกิจต่างๆ โดยเฉพาะธุรกิจทางการเงินให้ชัดเจน ก็จะทำให้การกำหนดบทบัญญัติของกฎหมายแต่ละฉบับสามารถระบุให้บังคับใช้กับธุรกิจประเภทใดหรือหน่วยงานลักษณะใดบ้างซึ่งจะเป็นการปฏิบัติที่ง่าย และสะดวกมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ในปัจจุบันมีประกาศที่อนุญาตให้สถาบันการเงินประกอบธุรกิจให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งได้ ทำให้กิจการที่ประกอบธุรกิจประเภทนี้มีทั้งที่เป็นสถาบันการเงินและไม่ใช่สถาบันการเงิน แต่พบว่าบทบัญญัติเกี่ยวกับเงินสำรองที่กล่าวในข้างต้นมีการยกเว้นให้เพียงกิจการที่เป็นสถาบันการเงินเท่านั้น ซึ่งไม่เป็นที่พึงปรารถนาของผู้วิจัยเห็นว่าหลักการของกฎหมายที่บังคับใช้นั้นควรจะกำหนดหลักเกณฑ์ต่างๆ สำหรับธุรกิจประเภทเดียวกันให้สอดคล้องกัน เมื่อการให้เช่าซื้อหรือให้เช่าแบบลีสซิ่งก็ถือเป็นการให้สินเชื่อประเภทหนึ่ง ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าควรจัดประเภทเป็นธุรกิจการเงินเพื่อให้ง่ายต่อการกำกับดูแล และการกำหนดสิทธิทางภาษี รวมถึงหลักเกณฑ์ต่างๆ ควรมีการกำหนดบทบัญญัติที่ชัดเจนเพื่ออ้างอิงได้เป็นที่ปรากฏในกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน

- บทบัญญัติของกฎหมายควรจะระบุเงื่อนไขให้ชัดเจนว่าต้องการให้อ้างอิงตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องฉบับใดบ้าง เช่น ปัจจุบันบัญญัติให้พิจารณาตาม “กฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์หรือกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์5 ซึ่งเมื่อศึกษาแล้วพบว่าปัจจุบันกฎหมายที่เกี่ยวข้องนั้นมีจำนวนมากเช่น พระราชบัญญัติการประกอบเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์5 พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 ฯลฯ ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติตาม เฉกเช่นใน Income Tax Act ของประเทศสิงคโปร์ที่มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน

บรรณานุกรม

หนังสือ

เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 9 : พฤศจิกายน 2552). *การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์5

ทิพสุคนธ์วงษ์เมือง, กนกวรรณ มนุศิลป์, ฝ่ายวิชาการภาษี กิตตินา อาภาณุกุลอนุ. (2560). *ประมวลรัษฎากร ฉบับสมบูรณ์ 2560*. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพัฒนาการบริหารธรรมนิติ จำกัด.

ศันนกรณวิเสตติพันธุ์5 (พิมพ์ครั้งที่ 7 : มกราคม 2561). *คำอธิบายเช่าทรัพย์สิน-เช่าซื้อ*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ศุภลักษณ์ พิณีจิวาดล. (พิมพ์ครั้งที่ 2 : กันยายน 2544). *คำอธิบายกฎหมายมหาชน การคลังและภาษีอากร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

ศุภลักษณ์พิณีจิวาดล. (พิมพ์ครั้งที่ 4 ตุลาคม 2556). *กฎหมายภาษีอากร*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ที.เค.เอส.สยามเพรส แมเนจเม้นท์ จำกัด.

สำเรียง เมฆเกรียงไกร. (พิมพ์ครั้งที่ 2 : ตุลาคม 2560). *คำอธิบายกฎหมายเช่าทรัพย์สิน เช่าซื้อ ลีสซิ่ง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม.

บทความ

ศุภมัทนา โสภณรัตน์โกคิน. พลิกโฉมการบัญชีสำหรับเครื่องมือทางการเงิน ตอนที่ 1. ฝ่ายนโยบายการกำกับสถาบันการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ตลับลักษณ์ธนดิษฐสุวรรณ. แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี2561-2563 ธุรกิจเช่าซื้อยานยนต์5 แหล่งที่มา: https://www.krungsri.com/bank/getmedia/b5444136-68f8-4c31-9ad8-79fabe570959/IO_Hire_Purchase_2017_TH.aspx [ตุลาคม 2560].

เอกสารอื่น

วิกรม แพทย์เจริญ, “การรับรู้รายได้และรายจ่ายทางภาษีอากรกับมาตรฐานการบัญชีของกิจการขายผ่อนชำระ เช่าซื้อ และลีสซิ่ง” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์5 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2549.

นงลักษณ์สุตะภิญโญ, “การศึกษาการดำเนินงานของธุรกิจลีสซิ่งในประเทศไทย” (วิทยานิพนธ์5 มหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2529

นางสาวเด่นฟ้า เรื่องฤทธิ์, “ปัญหาการจัดเก็บภาษีเงินได้ประเภทดอกเบี้ย ศึกษากรณี ความแตกต่างในการภาษีระหว่างเงินได้ตามสัญญาเช่าซื้อ สัญญาซื้อขายผ่อนชำระและสัญญาซื้อขายซึ่งกับเงินได้ประเภทดอกเบี้ย” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์5 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2541.

กฎหมาย ประกาศ คำสั่ง

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 101 เรื่อง หนี้สงสัยจะสูญและหนี้สูญ, สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์5

มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 9 เรื่อง เครื่องมือทางการเงิน, สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์5

ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส.5/2559 เรื่อง หลักเกณฑ์การจัดขึ้นและการกันเงินสำรองของสถาบันการเงิน

ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่ สนส.23/2561 เรื่อง หลักเกณฑ์การจัดขึ้นและการกันเงินสำรองของสถาบันการเงิน

พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 (ปรับปรุงเมื่อ กุมภาพันธ์ 2560)

Statutory Board Financial Reporting Standard (SB-FRS 1 0 9) Financial Instruments, Accounting Standard for Statutory Board of Singapore

Income Tax Act, THE STATUTES OF THE REPUBLIC OF SINGAPORE

FINANCE COMPANIES ACT of Singapore

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

INCOME TAX ACT OF SINGAPORE

ภาคผนวก ข

FINANCE COMPANIES ACT OF SINGAPORE